

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

ČERVEN - ČERVENEC 1968

ROČNÍK V — 6-7

Proč má XII. Šrámkova Sobotka název Schola ludus - Škola na jevišti

Každý podobný festival, který se lety a dobrou úrovní stal součástí kulturního života v našem státě, má svůj stálý charakter, svou tradiční náplň, dnes již všude hodně vysokou. Šrámkova Sobotka, na níž se od jejího vzniku scházejí učitelé, studenti a recitátoři, je a zůstává festivalem poezie a kultury slova. Název a náplň každoročně pro větší přitažlivost pořadatelé obměňují.

Stojíme právě před přestavbou základní a zejména střední školy. Věc se týká nás všech a my na venkově chceme k ní rovněž promluvit. Připojujeme se k hlasům, které oprávněně volají po výchově uměním na školách i mimo školy. Domáháme se především větší pozornosti k umění recitačnímu, dramatizaci a divadlu. Je to v soulase nejen s celosvětovými snahami a zkušenostmi, ale navazujeme tu i na dobrou a dávnou domácí tradici. Komenský celý život usiloval o tyto „komedie“, sám je skládal a stále připomínal jejich cenu a důležitost. Dali jsme tedy XII. Šrámkově Sobotce název podle slavného díla Komenského „Schola ludus“.

Chceme opravdu školu na jevišti a jeviště na škole. Nejde nám jen o školní divadlo, ale o výchovu dramatem, recitací a samozřejmě i o péči o kulturu slova. Také letošní Šrámkův Písek a Wolkrův Prostějov vyjadřují potřebu výchovy živým slovesným uměním, hlavně na střed-

ních školách. Šrámkův Písek je přehlídkou recitace jednotlivců na školách humanitního směru, Wolkrův Prostějov zve středoškolské recitační soubory. Jistě tedy úsilí o živou výchovu slovesným uměním, chápaným jako aktivní projev žáka, je velmi aktuální. Máme radost, že o ni mají zájem právě mladí, nastávající učitelé. Na letošní Šrámkově Sobotce bude celostátní soutěž v recitaci studentů pedagogických fakult. Přihlásili se již zástupci těchto škol z Prahy, z Hradce Králové, Ústí n. L., Plzně, Brna, Banské Bystrice a z Nitry.

Kdo chce vědět, jak vypadaly školské hry v minulosti, co o nich soudil a co jimi chtěl dokázat J. A. Komenský, může si přijít poslechnout dopolední semináře Šrámkovy Sobotky. Jsou určeny učitelům, ale je velmi vítána i diskuse s rodiči, dětskými režiséry a pracovníky s mládeží vůbec. Na seminářích si také pohovoříme o tom, jak vypadá tato výchova dnes v cizině a jak u nás. Účastníci večerních pořadů uvidí mimo jiné i dvojitý typ dnešní práce s dětmi na jevišti: představení svitavského dětského souboru v pondělí 1. července a soboteckého Recitačního souboru Šrámkova domu v úterý 2. července. Vyvrcholením bude latinská a česká školská opera, kterou provede soubor Památníku národního písemnictví z Prahy.

M. H.

Blíží se sjezd rodáků

Jak jsme vás již několikrát informovali, bude uspořádán o letošním soboteckém posvícení IX. sjezd rodáků a přátel města Sobotky a okolí. Uskuteční se ve dnech 24. a 25. srpna 1968. Pozvánky s podrobným programem dostanete všichni počátkem srpna, ale již dnes posílejte na adresu MNV Sobotka adresy svých známých a přátel, kteří neodebírají Zpravodaj, abychom i je mohli pozvat. Zasílejte i své požadavky na ubytování — máme omezené možnosti. Naplánujte si své dovolené, prázdninové brigády, cesty do zahraničí apod. tak, abyste se sjezdu mohli zúčastnit!

Jaký program chystáme: Sjezdovým dnům bude předcházet festival filmů natočených na Sobotku nebo vztahujících se k našemu kraji. Bude rovněž vydán sborník příspěvků k dějinám města, který naváže na sborníky z let 1948 a 1958. Připravuje se také několik výstav soboteckých malířů, sběratelů různých kuriozit atd. (přihlaste se na MNV, kdo byste se mohli zúčastnit). Pro filatelisty je v jednání použití příležitostného razítka.

Vlastní program nechceme nějak přeplnit, aby zbyl čas na setkání s přáteli, návštěvu hřbitova, Humprechta a okolních přírodních i historických památek. Vždyť mnozí přijedete do města po deseti i více letech. Tedy v sobotu 24. srpna uspořádáme pro zájemce prohlídku města a večer bude přátelské posedení v sokolovně. Na přípravě tohoto večera se podílí Eduard Pergner a bylo by dobré, kdybyste si všichni připravili nějaké krátké zajímavé

vyprávění o staré i nové Sobotce, vzpomínky, příhody atd. V neděli 25. srpna bude dopoledne v kostele slavná mše, pak ve spojitelně slavnosti zasedání MNV, společné fotografování, odpoledne sportovní pořad na novém stadionu (tradiční posvícenský fotbal aj.), večer pak taneční zábava v sokolovně. A kdo vydrží do pondělí, může podniknout tradiční výlet na Kost a večer se zúčastnit „zlaté“.

Sobotectí rodáci a přátelé města také vyvíjejí iniciativu směřující k obnovení Spolku rodáků a přátel města Sobotky a okolí. Jejich zástupci vyhlásili „rodáckou akci“, která má získat finanční prostředky alespoň na menší dar rodáků Sobotce k jejímu letošnímu jubileu. Uvažuje se o instalování busty Václava Šolce u jeho hrobu, o vydání pohlednic atd. Je to jistě vítaná a krásná myšlenka, která se určitě setká s tradiční odezvou početné rodácké obce. Pevně věříme, že se k této akci připojí i ONV Jičín a přičiní se, aby o sjezdu došlo po 470 letech ke „znovupovýšení“ Sobotky na město.

A tak nezbývá, než aby se i Sobotka na sjezd důkladně připravila. Sjezdový výbor v čele s předsedou MNV Františkem Hejnem věří, že mu občané podle potřeby ve všech akcích pomohou. Je především třeba, aby si občané dali do vzorného pořádku své domky a zahrádky a aby pomohli i s úklidem veřejných prostranství. Jen tak bude dán předpoklad k tomu, aby se všem sjezdovým hostům u nás co nejvíce líbilo. Sjezdový výbor

K plánovanému IX. sjezdu rodáků soboteckých

Josef Macoun, kronikář z Vesce

Věřím, že čtenáře Zpravodaje Šrámkovy Sobotky bude zajímat zápis z kroniky obce Vesec z roku 1927, ve kterém se píše o VI. rodáckém sjezdu v Sobotce. Kronika zaznamenává: „V roce 1927 o soboteckém posvícení sjeli se sobotečtí rodáci ke svému sjezdu, ke kterému vyhlásili soutěž o nejlépe upravenou obec a domovní zahrádku celého Sobotecka. V měsíci dubnu téhož roku se naše obec přihlásila do soutěže a František Havlík, starosta okresu, soutěžil o nejlépe upravenou zahrádku.

V pondělí o soboteckém posvícení konala se schůze rodáků soboteckých, do které byli přizváni všichni soutěžící a sdělen výsledek soutěže. Obec naše obdržela I. cenu — čestný diplom a 1000 Kč. František Havlík obdržel čestný diplom. Obec Osek také I. cenu — diplom a 1000 Kč, Netolice II. cenu — diplom a 600 Kč, Obruby III. cenu — diplom a 500 Kč, Spyšová IV. cenu — diplom a 300 Kč.

Při rozdělení cen promluvil v této slavnostní schůzi za rodáky pan Miloš Pelda velou řeč, která působila na přítomné hlubokým dojmem a ze které jsme seznali, jak velice si rodáci sobotečtí vážili své domoviny a jak velice ji milují. Mezi jiným také pravil, že Sobotecko jest pro něj nejkrásnějším místem na světě a že když ve světě byl uštván, když mu bylo nejhůře, že přišel do Sobotky a tam na mezi za Sobotkou si mohl odpočinout a tam také se mu ulehčilo. Klád na srdce nám všem přítomným, abychom si své domoviny vážili, a kde můžeme, ji zkrášlovali. Pravil, že není krajiny v Čechách, kde on by nebyl, ale nikde že se mu tak nelíbí jako na Sobotecku.“

K tomu poznamenávám, že rodáci sobotečtí si vážili nejenom svého starobylého města, ale že mají velice rádi i jeho okolí. Snad by bylo dobře podobnou akci rodákům soboteckým opět doporučit. Jistě by je těšilo, kdyby viděli upravené vesničky a kvetoucí zahrádky i v přítomné době, kdy se na to na vesnicích již moc nedbá.

Odovědi na dotazy, které byly v dubnovém čísle ZŠS adresovány MNV

1. Jaká je pravda o plánu výstavby složiště řepy pod Humprechtem?

K výstavbě složiště řepy pod Humprechtem nedojde. Složiště mělo být zbudováno z finančních prostředků zvláště k tomu poskytnutých cukrovarem, ale pro příliš vleké jednání bylo složiště zřízeno jinde, nikoliv v Sobotce. Těžko se vyjádřit, zda to je výsledek dobrý, nebo nedobrý; lze jen říci, že projektované složiště mělo v době řepné kampaně odstranit chaos na soboteckém nádraží a zabránit velkým časovým ztrátám, které při nedostatku nádražního prostoru vznikají jak družstevníkům, tak ostatním podnikům.

*

2. Proč došlo k vykácení lipového loubí pod Humprechtem a jak je provedena nová výsadba?

K této otázce se ve zvláštním článku vyjadřuje městský zahradník Fr. Dolenský. K tomu jen dodávám, že k vykácení došlo na základě doporučení odborníků, kteří konstatovali přestárlost a dávnou zanedbanost lipových alejí. Nyní byly vysázeny lípy nové, které vytvoří mnohem delší a opravdově lipové loubí po obou stranách rozšířené a upravené vozovky ode dvora k bývalé myslivně. O tom se každý může přesvědčit přímo.

*

3. Co podnikl MNV v Sobotce pro to, aby byl Sobotce přiznán statut města?

Prostřednictvím ONV v Jičíně jsme obnovili jednání s KNV. Podle předběžného vyjádření okresních funkcionářů bude statut městu Sobotce přiznán. Doufáme, že se tak stane ještě do sjezdu rodáků, který bude koncem srpna letošního roku. František Hejn, předseda MNV

PROČ DOŠLO K VYKÁCENÍ LIPOVÉHO LOUBÍ POD HUMPRECHTEM?

O vykácení tohoto „loubí“, které ani loubím nebylo, se rozhodlo již 13. května 1959 při návštěvě pracovníka Státní památkové péče a ochrany přírody dr. Pavla Naumana a lesního inženýra Majera v Sobotce. Tito odborníci dali pokyny, jak postupovat při úpravě humprechtského parku. Konstatovali, že lípy jsou nepěstěné a přestárlé, že je není možno zmladit ani vylepšit. Měly se tedy odstranit a místo nich vysázet nové, přitom se měla rozšířit vozovka a upravit přístup k zámku. Zároveň se měl odstranit porost pámelníku, který se rozrostl na pět metrů šířky a stal se skládkou odpadků.

Tyto pokyny nemohly být hned splněny. Na úpravě městských parků jsme zaměstnáni jen dva staří důchodci a naléhavější bylo zřídit a upravit park a prostranství u nádraží, dokončit úpravu lesního parku v Humprechti, zřídit parkové plochy u Jonášů, u Zmrzlíků, u Králováčku, proti Kovomatu, na Benešově po zbořeném stavení pana Javůrka atd. A pak přišla velká akce — výstavba stadiónu.

Teprve letos v zimě jsem vyhotovil plán na úpravu a osázení celého prostranství před myslivnou, předložil ho radě a příslušným komisím ke schválení a pak šla práce rychle kupředu. Buldozer JZD vyval všechny staré lípy i s kořeny, dříví se prodalo a odvezlo, provedla se planýrka, vymýtil pámelník a vytyčila se nová cesta. Ta se rozšířila z původních tří na osm metrů, po okraji se zasázely nové lípy tak hustě, aby tvořily v budoucnu skutečné loubí, mezi nimi je po obou stranách cesty 2,5 metru široký chodník.

Bude záležet na budoucích, zda skutečné loubí zde vznikne. Stromy tvořící loubí se totiž musí seřezávat, sestřihovat a pěstovat a to není snadná věc.

Škoda, že veřejnost města nebyla prostřednictvím Zpravodaje informována o chystané úpravě předem, nemuselo dojít v této otázce k nejasnostem a různým dohadům. František Dolenský

ŽENÁM I TĚM OSTATNÍM

Již v březnovém čísle Zpravodaje Šrámkovy Sobotky se čtenáři mohli seznámit s činností MV ČSŽ v Sobotce. Obrátili jsme se tam se žádostí o spolupráci ke všem ženám z celé Sobotky. Vždyť MV ČSŽ chce pomoci řešit celou řadu problémů a k tomu potřebuje co největší pomoc od občanů a zvláště od žen. Myslím, že nebude zbytečné, když si zopakujeme, jaké cíle Československý svaz žen má.

Československý svaz žen je zájmová organizace, která bojuje za zájmy žen a tlumočí je rozhodujícím činitelům ve státech, v krajích, okresech i místech. K celostátním problémům patří konečné dořešení problému kvalifikace žen a jejich mzdového ohodnocení, zastávání veřejných

funkcí, krize v rodině a otázky výchovy dětí. Tyto problémy nabývají v okresech a místech konkrétní podoby a přidávají se i další specifické otázky.

Aby i náš MV ČSŽ mohl důkladně poznat zájmy a těžkosti všech žen v Sobotce, chce svůj základní kádr rozšířit především o ženy ze závodů. Ale v tom začínáme být pesimistkami, i když toto slovo nemá snad co hledat ve slovníku dnešní moderní ženy. Ale posuďte sami: 6. května 1968 jsme se obrátily dopisem na vedení a ZV ROH všech soboteckých podniků s prosbou, aby jejich zaměstnankyně si vybraly ze svého středu zástupkyni, která by docházela jednou měsíčně do schůzí MV ČSŽ. Do 20. května (požadovaný termín odpovědi) ani do

dnešního dne, tj. 4. června 1968, nedošla žádná odpověď. Buď tento dopis nebyl se ženami na závodech vůbec prodán, nebo nemají o spolupráci zájem?

Na svých schůzích jsme se téměř celý minulý rok zabývaly stavem našeho města. Na připomínky o jeho čistotě (vždyť byl získán zametací vůz), na ošklivý vzhled kašny, na umístění trvalých laviček v parku u MNV, na úpravu parkových ploch atd. dostáváme od MNV neuspokojivé a stále se měnící sliby, které se nerealizují. Pro zlepšení obchodu navrhujeme zvýšit dovoz zeleniny třikrát týdně, zřídít samostatnou cukrárnu, poukazujeme na nedostatek ubytovacích prostor pro turisty, na hygieničtější dovoz masa — a také dostáváme jen neuspokojivé dopisy od Jednoty.

„ŠKOLA NA JEVIŠTI“

(Příspěvek k letošní XII. Šrámkově Sobotce)

Náplň letošní XII. Šrámkovy Sobotky nám připomene, jak významným výchovným a vyučovacím prostředkem je nejen divadlo, ale zejména přímé dětské „ochotnění“. Sami jsme to poznali ve svém mládí. Letos je to již 50 let, kdy v Sobotce vzniklo „Sdružení nejmladších ochotníků“ — skupina 8—13letých chlapců a děvčat, kteří sami sehráli asi 5—6 divadelních představení.

Nepředbíhejme však a nejdříve se podívejme, jak toto Sdružení nejmladších ochotníků vzniklo. Koncem první světové války v roce 1917 a 1918 rozhodla se parta soboteckých hochů a děvčat, jejichž rejdištěm byly ulice kolem domu „U bašty“ a zejména dům, kde bydlel známý sobotecký hodinář a fotograf pan Mencl, že místo všelijakých obvyklých klukovských her a „hraní na válku“ by mohla dělat něco užitečnějšího. Vzorem jim bylo Sdružení studujících soboteckých a Jeřábko družstvo, jež pořádalo divadelní představení, zejména o prázdninách. Děti byly většinou z rodin, jejichž příslušníci byli soboteckými ochotníky, a proto není divu, že se dohodly hrát divadlo.

Ustavily si divadelní spolek s honosným názvem „Sdružení nejmladších ochotníků v Sobotce“, samozřejmě bez úředního povolení. V předsednictví se střídali Frantík Žofků a Vašík Volfů, kteří byli nejstaršími členy, „pokladničkou“ byla Zdena Kutmonová a správcem majetku Lojzík Menclů. Členy Sdružení byli primáni a sekundáni jičínských a mladoboleslavských středních škol, žáci a žákyň měšťanské a obecné školy v Sobotce. Sdružení mělo také své stanovy, které se přísně dodržovaly. Průběh schůzí; jež se konaly většinou v neděli dopoledne v chodbě u Menclů, se ničím nelišil od spolkových schůzí dospělých, spíše naopak mohly jim být vzorem svou živou diskusí a ostrou kritikou předsednictva. To se projevilo např. při pořádání oslavy 50. výročí otevření Národního divadla v Praze. Předseda Vašek Volfů měl slavnostní projev, který se všem zúčastněným velice líbil. Jaké však bylo naše překvapení, když při nedělním obědě jsme zjistili, že celý projev byl opsán z Národních listů. Okamžitě byla na příští den svolána mimořádná valná hromada. Předsedovi bylo vytknuto neseriózní jednání, byl zbaven své funkce a předsedou zvolen Frantík Žofka.

Divadelní představení jsme začali hrát u Menclů na dvoře. Jeviště bylo ve výklenku u vrat, šatny ve dřevníku, za oponu sloužila dvě prostěradla, která se vždy musela neporušená odevzdat paní Menclové. Šéfem výpravy byl Lojzík Menclů a lesní scénérie jsme si opatřovali ze Žofkova hájku v Ryji. Kostýmy a masky ochotně nám upravovala sl. Marie Menclová a plakáty maloval Jaroslav Mencl. Začali jsme hrát loutkové hry pro dětské publikum. Pamatujeme se, že to byly kupř. „Kofení z Černého vrchu“ a „Nepravý císař Josef II.“. Z této hry, díky panu Menclovi, se nám zachovala také první naše fotografie. K líčení nám stačila ohořelá sirka a kousek červeného papíru z cikorky.

Hry měly velmi příznivý ohlas mezi ostatní soboteckou mládeží i dospělými, a proto po několika úspěšných představeních na provizorním jevišti na dvorku u Menclů troufli jsme si na opravdová „divadelní prkna“ a sehráli jsme dne 27. července 1918 v Městském divadle, a to již večer a pro dospělě, pohádkovou hru od Josefa Kajetána Tyla „Jiříkovo vidění“. Kromě toho, že to bylo naše první představení pro dospělě v opravdovém divadle, což nám přinášelo velký respekt u ostatní mládeže, bylo toto představení také důležitým činitelem na formování

A je ještě celá řada dalších problémů, o kterých víme, že by se měly vyřešit, ale že na to samotný MV ČSZ nestačí. Je proto nutné, aby se do této práce zapojily další ženy, abychom našly schopné a energické zástupkyně do národních výborů, abychom se staly aktivním činitelem Národní fronty a abychom trpělivou, ale nekompromisní prací dosáhly odstranění těch tíživých nedostatků, které nás jako ženy, matky a veřejné pracovnice tak bolí. Jen tím změníme svá dosavadní formální práva na práva skutečná, jen tak budou naše snahy prospěšné všem.

Za MV ČSZ v Sobotce

D. Bílková-Kyzvátová, předsedkyně

naší dětské duše a charakteru. Všechny práce spojené s uspořádáním představení, vyjednávání na radnici, obstarání povolení na okresním úřadě a sjednání nájmů divadla i obsazení rolí jsme prováděli my sami — tři-náctiletí kluci. Představte si, jak se asi musel tvářit pan starosta Maštálka nebo pan důchodní Šulc, když takoví prckové přišli požádat o pronájem divadla a platit daň ze zábavy. Teprve krátce před představením se nás ujal p. prof. Mencl a Vláda Volf a radou nám pomohli, kde bylo třeba zlepšit souhru. Plakáty nám hektografoval p. správce Ruda, předprodej vstupenek jsme svěřili knihkupci V. Mrvovi a plakáty nám vylepila a roznesla sl. Fanyka Elebrantová. Ta nám ochotně sehnala i potřebné rekvizity, když nebyly v našich rodinách. O nalíčení jsme poprosili p. správce Rottu, který nám ochotně vyhověl.

Kritika představení je zapsána v soboteckém divadelní pamětníci p. uč. Frant. Duchoněm takto:

„Družina nejmladších v Sobotce uspořádala dne 27. července 1918 divadelní představení od J. K. Tyla „Jiříkovo vidění“. Osazení a finanční úspěch tohoto kusu nebylo lze zjistiti. Kritika vzhledem k mládí účinkujících vyzněla příznivě. Zvláště se líbili V. Volf, Al. Mencl a sl. Zd. Kutmonová.“

Článek s tímto zápisem je v „historickém“ rozporu, zda šlo o Sdružení či Družinu. Pokud se pamatujeme, při schůzi, kde se jednalo o názvu našeho spolku, členstvo žádalo, aby se přiblížil co nejvíce názvu „Sdružení studujících soboteckých“ jako protest, neboť podle školského řádu se mohli teprve terciáni stát členy studentského spolku.

Protože jsme opravdu velmi šetrně hospodařili — o zkouškách i o představeních jsme pili vodu, nanejvýše limonádu a nikoliv jako starší ochotníci plzeňské — po představení Jiříkova vidění jsme vykázali od počátku své činnosti zisk přes 100 Kč. Při valné hromadě bylo usneseno věnovat 100 Kč Ústřední matici školské a zbytek ponechat v pokladně. Přáli bychom vám vidět tu radost a pýchu, když jsme od Ústřední matice školské obdrželi krásný děkovný dopis a diplom, který jsme si dali zarámovat a po léta visel v naší spolkové místnosti — v chodbě u Menclů — nad vchodem do kuchyně. V Mladoboleslavských listech byla také uveřejněna pochvalná zpráva o naší činnosti.

Do měsíce jsme nastudovali dokonce ještě druhou hru za režie uč. Václ. Volfa, a to pohádku od F. S. Procházky „Popelka“. Představení se konalo 26. a 27. srpna 1918. S termínem byly velké potíže, protože těsně před soboteckým posvícením mělo tradičně zadáno divadlo Jeřábko družstvo nebo SSS. Finanční úspěch byl opět dobrý a Ústřední matici školské byla zaslána druhá stokoruna.

Po prázdninách byla většina studentů již v tercii a tudíž mohla vstoupit do Sdružení studujících soboteckých. Sdružení nejmladších ochotníků v Sobotce proto skončilo svou činností. Svého cíle však dosáhlo. Ukázalo, že hraní divadla i v tak útlém věku a primitivních poměrech velmi příznivě působilo na duševní vývoj dospívajících dětí a bylo dobrou přípravou mladého člověka do jeho dalšího života.

Školní dětská představení mají v Sobotce již svou dávnou tradici. Podle divadelní pamětnice sehrála školní mládež již v roce 1901 a to ve dnech 9., 13. a 20. dubna své první divadlo, a to vánoční zpěvohru o 2 jednáních

„Narození Páně“ od dr. M. Kováře s hudbou Jana Zelinky.

Potom byla 15 let přestávka. Teprve v roce 1916 se hrála obecná a měšťanská škola v Sobotce pohádkovou hru J. Berana a R. Rotta „Hastrman“ ve prospěch sirotků po padlých vojácích. Režii měl uč. Fr. Duchoň, napovídala sl. Vaňková a líčil berní správce E. Rotta. Účinkovalo 40 dětí.

O té doby až do roku 1952 se hrálo žactvo soboteckých škol za režie členů učitelského sboru 20 her v 34 představeních. Z celkového repertoáru školních představení jistě nejhodnotnější byla v r. 1932 Kvapilova „Pohádka o princezně Pampelišce“ s nápěvy J. B. Foerstra a za hudebního doprovodu K. Straky.

Z uvedeného přehledu školních představení je zřejmé,

že učitelé několika našich generací se řídili dobrými a osvědčenými zásadami „učitele národů“ Jana Ámosa Komenského, který doporučoval, aby byly zaváděny divadelní hry, neboť „není účinnějšího prostředku k vypuzení malátnosti a vzbuzení čilosti“.

Nezájem dnešní mladé generace o ochotnickou divadelní činnost nemůžeme přičítat pouze rozmachu rozhlasu a televize, ale i tomu, že na školách již není tolik zájmu o pořádání dětských divadelních představení. Vždyť jen u nás v Sobotce hrály školní děti naposledy divadlo roku 1952, pak po dlouholeté odmlce až roku 1965 a 1966. Divadelní výchovou na školách je již v útlém věku probouzen v mládeži zájem o divadlo a láska k němu, což se mimo jiné projevuje v pozdější činnosti ochotnických spolků.

J. a V. Volf

KRAJ FÖRSTRŮ

Břetislav Finke

Lze tak právem nazvat kraj kolem Dětenic a Osenic v západním cípu jičínského okresu v blízkosti Šrámkovy Sobotky a Smetanových Jabkenic.

V r. 1826 byla při osenickém kostele vysvěcena nová škola. Prvním učitelem této školy byl Ignác Förster, který od r. 1810 působil jako učitel v Dětenicích. Po něm od května r. 1828 byl ustanoven na osenické škole Ignácův syn Josef Förster, který zde byl řídícím učitelem až do r. 1877.

Zde stačí jen slovy dr. Františka Paly připomenout, že to byly nadmíru trapné chvíle, kdy Josef Förster slíbil umírajícímu otci Ignácovi, že se ujme jeho pěti dětí. Náhlá rána v něm probudila muže ocelové vůle. Josef se rozhodl, že Osenice neopustí. Rodiny se ujal majitel dětenického panství baron Wessenberg a nezkušenému třidvacetiletému podučiteli Förstroví přislíbil osenickou školu, vykoná-li co nejdříve konkursní zkoušku učitelkou.

V dubnu 1828 zkoušku vykonal a v květnu obdržel dekret pro školu v Osenicích. Tak se stal Josef Förster, děd Josefa Bohuslava Foerstra, osenickým kantorem.

Když se nevlastní matka po roce odstěhovala do borečovského mlýna, oženil se Josef Förster 4. října 1829 s Annou Kocverovou z Dolního Bousova. Z tohoto manželství se narodilo devět dětí, z nichž pět odrostlo: dcera Amalie, synové Josef, Antonín, Gustav a Alois. Nejstarší syn Josef je otec skladatele Josefa Bohuslava Foerstra.

Jednopatrová školní budova osenická a blízký kostelík, to bylo životní prostředí Josefa Förstra. Zde trávil v kruhu rodinném, mezi pěkným houfem dětí a zbožných občanů své bohatě naplněné dny kantorského života. Dobrý učitel, všestranně vzdělaný, přísný, hudebník a varhaník, velmi pečlivý správce školy, byl váženou postavou širého okolí.

Vypravuje se, že tehdejší pán Dětenic Filip Wessenberg přivezl si z cest po Egyptě malého černocha Táhu, kterého dal pokřtiti. Připomíná to obraz „Svatý Filip křtí černocha“ na oltáři v osenickém kostele. Učitel Förster učil hocha němčině. Ukázal mu nuž, hoch to pojmenoval arabsky a pan učitel německy. Tak se pomalu dorozumívali, pak Táha přešel na obchodní školu v Praze. Po smrti mladého barona Wessenberga vrátil se do Káhiry, kde se stal profesorem vyšší dívčí školy. Tuto událost zaznamenal dětenický kronikář, řídící učitel Václav Kubík, ve svých vzpomínkách.

Čím byl Josef Förster starší, tím více nenáviděl kantorské šumaření po hospodách. Vedle hudby oblíbil si neméně básnictví. Pilně veršoval na veselé i vážné, rozmarné i moralizující náměty. Vzácným rádcem byl mu osvěcený farář Václav Beránek, litoměřický žák Jungmannův, který byl osenickým děkanem a který je pochován na novém hřbitově v Osenicích.

Ve svém „Poutníku“ se Josef Bohuslav Foerster rozepisuje o své dětské cestě od Boleslavi k osenickým špejcharům, ke kostelíku a do dědovy školy. Tam prožíval své prázdniny a cestoval s dědou po nákupech do Dětenic i blízké Libáně. Foerstrovo klavírní dílo „Osenická suita“ by mohlo mnoho povědět ve svém inspiračním záznamu o této více, ukryté ve stromoví s výhledem do velkých, širých lánů k brodeckým lesům a do kraje až na Nymburško.

Bylo to po mnoha letech, 18. července 1926, kdy do Osenic zavítal k významné slavnosti stého výročí zalo-

žení školy a příchodu rodiny Förstrů — oslavencův vnuk Mistr Josef Bohuslav Foerster s chotí Bertou Lauterovou. O rodě Förstrově zde přednášel prof. Zdeněk Nejedlý a Foerstrovy sbory přednesl pěvecký sbor „Hlahol“ z Nymburka za vedení Anny Polmanové-Preclíkové. Článek referenta Jarky Blažka v tehdejší „Národním osvobození“ končí slovy: Krásná slavnost, jakých bývá málo. Krásnější ještě tím, že bylo s láskou vzpomínáno na učitele, který v kraji vyoral tolik hlubokých brázd! — Šťastné Osenice!

Připomeňme si tu některá data národního umělce Mistra Ph. Dr. h. c. Josefa Bohuslava Foerstra. Byl pražským rodákem. Narodil se 30. prosince 1859 ve Šporkově paláci na Velkopřevorském náměstí. Měl rád Jičínsko, často sem zajížděl a pobýval v Českém ráji. Vždyť jeho otec Josef Foerster, hudební pedagog a skladatel, narodil se 22. února 1833 v Osenicích. J. B. Foerster prožil v cizině dvacetpět let svého života, většinou společně se svou manželkou, operní zpěvačkou, která působila v různých místech. Bohatě naplnil svůj život nespočítaným množstvím skladeb vokálních i sborových, klavírních, varhanních, houslových i orchestrálních. Napsal Jičínskou suitu, scénické hudby k pohádkám, melodramy, oratoria a opery (Debora, Eva, Jessika, Nepřemožení, Srdce, Bloud) z většiny na svůj text. Upravoval lidové písně, z literárních prací je znám Poutník, Poutník v cizině, Co život dal. Bohatou svou činnost protkával v inspiracích vzpomínkami na pobyt na Jičínsku a není v Českém ráji místa, které by nenavštívil. Rád maloval a tak ho pamětníci vídávali s paletou v ruce, aby si zvětšil vlastní rukou Trosky, kamenné strážce při vchodu na hrad Valdštyň a mnoho jiných památek.

Na osenické škole (dnes zrušené) čteme nápis: „Národní škola J. B. Foerstra“ a připomínáme si i slova vtisknutá do kovové desky nad vchodem:

1827—1877 zde po 50 let působil a kantorskou tradici svých předků hájil Josef Foerster — 30. XII. 1804—28. VII. 1892. Tvůrčí síly jeho rodu rozkvetly v dětech a vnucích. —

V rozsáhlém záznamu Hudebního slovníku, ve Foerstrově čítance i v knize J. B. Foerster, jeho životní pouť a tvorba — se dočteme, že v Osenicích se narodil nejen otec J. B. Foerstra, ale i jeho nevlastní strýc Karel Förster a Antonín Förster, český skladatel, žák Smetanův, varhaník v charvatské Senji a v Lublani.

J. B. Foerster zemřel 29. května 1951 ve Vestci u Staré Boleslavi a je pochován v Praze na Olšanech.

I Dětenice mají svůj vztah k Foerstrovi rodu. V minulém roce (1967) vzpomínala Místní lidová knihovna stého výročí založení Čtenářsko-ochotnické Besedy TYL v Dětenicích, připadající na 24. listopad 1867. Největší zásluhu o ni měl první ředitel, režisér a herec Alois Förster, učitel z Osenic. Hrány zde bývaly hodnotné hry Tylovy, Klíperovy, Stroupežnického, Jiráskovy aj. Jako student tu účinkoval i Rudolf Kronbauer, spisovatel, romanopisec a žurnalista, jehož otec byl správcem brodeckého Filipína.

Kraj Förstrů není jen významným centrem tohoto muzikantského rodu. Kolem dětenického zámku je více historicky zajímavých památek. Sám zámek v nádherném parku býval klenotnicí sbírek zbraní a trofejí, obrazů a knih, které tu nashromáždili majitelé panství dětenic-

kého, k němuž náležely rozsáhlé dvory Filipín a Nový Dvůr, osenická cihelna a statek, dětenická šlechtitelská stanice a pivovar s příslušnými budovami. Dnes je v zámku internát Dětského domova a školy. Interiér zámku byl kolem r. 1950 zbaven všech historicky cenných památek a v opuštěném parku je dnes jen několik soch pozdního baroka od Rouse a Žáků Braunových. Šlechtitelská stanice bývala významným pěstitelským podnikem obilnin, dnes je výzkumným pěstitelským ústavem v osivu luštěnin.

V blízkosti zrušeného pivovaru (dnes obilní skladiště) je rodný a úmrtní dům PhDr. Václava Chaloupeckého, profesora Karlovy university, vědce a bývalého rektora bratislavské university J. Á. Komenského. Na místě rohového domu stával rodný dům hudebního skladatele a pedagoga Romana Nejedlého, otce prof. Zd. Nejedlého.

V Dětenicích se narodil i zemřel převor řádu maltézského a historik F. J. Hamršmíd.

Zajdeme-li na osenický hřbitov, zhlédneme tu nejen hroby pamětníků a přátel Foerstrových, ale i hrobky dětenických pánů: hraběte Othenia Lichnovského-Werdenberga a knížat z Wessenbergu.

V chodě osenické školy můžete si prohlédnout upomínkové obrazy rodu Foerstrů a projít místy, kudy chodívali ti, kteří tento osenický a dětenický kraj proslavili.

S bačalské výšiny se zadíváme do kraje a znít nám budou známé skladby: Velké, širé, rodné lány, Polní cestou, Znáš křišťálovou studánku a řada dalších sborů. Jak na J. B. Foerstra působila poezie Fráni Šrámka, ukazují díla inspirovaná Šrámkovými básněmi Voják v poli, Cesta z bojiště, Svatba, Hospoda, Libošovice a Soboteckým dětem.

Básníkova maminka

Před třiceti lety, 11. června 1938, zemřela Anna Šrámková, matka Fráni Šrámka. Odešla ve věku 87 let, ve věku, který v rodě Ptáčníků, z něhož pocházela, nebyl výjimkou: její matka Jana Ptáčníková a její sestra Běla Tchámová dosáhly devadesátky, sestra Gabriela Pícková 85 let, sestra Jana Vaňková 83 let. Nechme však mluvit Fránu Šrámka samého:

Nesmím se hrdlit s osudem, že nám ji vzal příliš brzy; naměřil jí života štědře, dává je jí zhasnouti teprve v osmdesáti sedmi letech, a snad ani její podzimem nezkrušil těžkými údery. Býval jsem radostným svědkem její podzimní vnitřní pohody, neboť jsem u ní trávil letní měsíce po všechna poslední léta. Kupodivu, čím to je, že se mi nyní složila v jasnou podobu, utkanou právě z těch jejích slunečnějších chvil, a že, vzpomínaje na ni, musím se usmívat, jako bych ještě naslouchal její šibalské rozprávce. Šibalské? Ba, je to skutečně tak; maminka měla potřebu raději čtveračit než dělati vážnou tvář a čertíček jí seděl kdesi v koutku oka až do konce. Co byste například řekli tomu, že se mnou mluvívala v rýmech? „Aby sis nemyslíš, že taky nedovedu básnit!“ říkávala. A s jakou snadností se jí ty rýmy hrnuly; někdy jí to tak roz dovádělo, že jsem z ní nedostal jinou rozumnou řeč než v rýmech; a tak jsme nakonec stáli groteskně proti sobě: vážný syn a rozpustilá maminka.

Bůh ví, kde těch rýmů nabrala, když těch básniček v životě jistě mnoho nepřečetla!

Necítíte z těchto řádek sami, že, píše je, se usmívám? A tak se mi daří vždy, když na maminku vzpomínám; vždycky nad tím posléze vyjde ten srpeček úsměvu. Mám prostě takovou nějakou jasnou, sváteční maminku, která, navštíví-li mě vzpomínky, nechce nic jiného než mě rozveselit. A to mi připadá tak krásné!

Za jedněch prázdnin počal jsem si i její humorné hříčky zapisovat. Ale škoda, někdy mi ty záznamy zapadly. Mohlo být o hodně mých úsměvů víc!

Jen tak pro příklad, jak asi ty maminciny rýmové hříčky vypadaly:

Odcházím odpoledne do lesa. Abych věděl, jak si mám zařídit návrat, táži se již na odchodu, co chystá maminka k večeři.

Maminka: „On to sic náš Franci nevěří, ale bude mít holoubě k večeři.“

Abych jí hru nezkazil, omočím si také rýmem: „Jo, a ptáka poznáš po peří —“

Načež maminka naráz:

„A ty koukej už být ze dveří —“

Ovšem jen s rýmy nebyla by maminka na tu celou

MUDr. Alois Kafka:

Ze staré Sobotky.

životní lopotu vystačila. To víte, měla nás chlapců pět a tu se často leccos nerýmovalo: maminčino srdce musilo sloužit ve dne a musilo sloužit v noci, ruce taky. Věřte mi, že to dovedly. Ale to by zas bylo jiné vzpomínání. A maminka, jak jsem již řekl, to měla raději z tohohle veselejšího konce.

To je jistě jeden z nejkrásnějších holdů, které básníci vzdali svým matkám.

Avšak maminka se Šrámkovi dívala do péra také např. v úvodní próze Žasnoucího vojáka; vzpomíná tam, jak v rodině slavivali na sv. Annu maminčin svátek: "... Čis-tounce ustrojená, zdobná, přecházela studánkovým pohledem mezi námi a vždycky pohled končil úsměvem. Myslím, že držela v rukách naše srdce, každé chvíli, aby se dostalo na všechny. Konala to hravě, vesele, zdála se býti mladá jako my. Mohli jsme chtítí ode všech bábovek, všema hladovými očima, byla by se od nás dala sama snísti, jak od bumbříčků."

A zvláštní smutek nad matčíným odchodem proniká v básni Maminčin pohřeb z června 1938:

V červnový den, krok za krokem,
k břízám blíž a blíž,
těch pár kroků ještě s námi,
jen pár kroků, mami, mami,
bílá zídka, břízky, kříže.

Ale různě, ale různě
dvojí čas nám běží:
přidej živý jak chceš v běhu,
mrtvý vždy je hroznej v předu,
třeba tichotiše leží.

Do té dálky někde vpředu
zní jen naše: Mami!
my na hřbitov, ze hřbitova
a ty už jsi dávno doma,
ale jinde, ne už s námi.

Na tento krásný vztah syna k matce si vzpomínáme, když se o výročí smrti básníkovy matky zastavíme u hrobu Šrámkových rodičů na soboteckém hřbitově. -n

Josef Ladislav Kendík

Dr. Václav Peča

Je to dnes už zapomenutá osobnost, tento český vlastenec, kněz-bouřlivák, účastník revolučního hnutí v roce 1848. Žil skromně a tak se na něho brzy přestalo vzpomínat, ani Riegrův slovník naučný, který vycházel ještě za jeho života, pro něho neměl ani řádku. A přece to byl člověk, který byl důvěrným přítelem Josefa Václava Friče, Jana Krouského a dalších čelných vlastenců, který svou činností básnickou i publicistickou zanechal stopy v českém písemnictví, o jehož díle se s uznáním vyslovili universitní profesori Zdeněk Nejedlý a Miroslav

Hýsek. Josef Ladislav Turnovský o něm napsal v Pamětech starého vlastence: "... Zůstal rekem činnosti vlastenecké, zešedivěl jako kaplan a dali ho nakonec na chudou lokálii v Mlázovech... Zemřel zapomenut... Zapadlý vlastenec." Josef Václav Frič ve svých Pamětech o něm píše jako o výborném zpěvákovi, skladateli a básníku, šlechtěném a vlastenecky nadšeném člověku. A tak bychom mohli citovat další hlasy.

Josef Ladislav Kendík se narodil před 150 lety, 20. června roku 1818, ve Všeni u Turnova. Jeho otec

Karel Samšiňák:

Které obojživelníky a plazy můžeme potkat na Sobotecku

(dokončení)

2. Řád: *Serpentes* — Hadi.

Natrix natrix ssp. *natrix* L. Užovka obojková. Nedá mnoho práce objevit tohoto hada v naší přírodě. Stačí například hlubší tůňka v Ryji, abychom po chvíli tichého pozorování spatřili ve vodě plavat menší užovku. Větší exempláře najdeme u rybníků a tam také občas zastihneme užovku požírající skokana. V některých letech se v Humprechtě objeví po jaru celá klubka užovek, které opustily zimní úkryty. Vcelku v poslední době jejich počet v Humprechtě značně poklesl. V Plakánku jsem kdysi pozoroval užovku, která přede mnou utekla do myší díry. Vzápětí se však znovu objevila. Proč tak rychle opustila nalezený úkryt, se ukázalo vzápětí: vyskočila žalostně kvákající ropucha, na niž užovka v dřevě narazila, a obě

vyděšená zvířata pak velmi rychle hledala spásu na povrchu země.

Je zajímavé, že dosud nikdy nebyla u nás pozorována jinak hojná *Coronella austriaca* ssp. *austriaca* LAUR. Užovka hladká, na jejímž hřbetě je kresba poněkud upomínající na zmiji; je to plaz útočný, i když nejedovatý. Nejblíže v okolí jsem tuto užovku našel u Lázní Bělohrahu.

Vipera berus ssp. *berus* L. Zmije obecná. Je u nás poměrně vzácná, zvláště v severní části území, tj. v okolí Kosti, kde jsem dosud neviděl ani jedinou, ačkoliv například na Děčínsku je zmije na podobných lokalitách velmi běžná. Častěji se objeví na Markvartickém hřbetu, který navazuje na území kolem Sv. Trojice u Jičína, odkud hojný výskyt zmije udává PRAŽÁK, 1898. Ale ani tam se není třeba obávat zmijí, které jsou velmi plaché. Po dlouhou řadu let není také od nás znám případ uštknutí a i to, co se o nebezpečí zmijího uštknutí traduje, bývá obvykle notně přehráno. Přesto se nedoporučuje uštknutí podceňovat. Je dobře ránu rozříznout a vymačkat a pevně podvázat. Podvázání je nutné vždy po půl hodině poněkud

Tůňka v Ryji, vzniklá tam, kde ložiska diluviálního štěrku jsou probrána pod úroveň podzemní vodní hladiny. Těžba v takto příznivě položených vodonosných štěrcích je velmi neprozřetelná. Drobné tůňky jsou zarostlé rostlinami, z nichž na obrázku vidíme orobinec širokolistý, při pravém dolním okraji trsy sítiny rozkladité a článkované. Pod vodou jsou bohaté porosty rdestu kadeřavého a maličkého. Odlehlost tůňek dává možnost nerušeného pozorování života vodních živočichů. Zvláště tůňky položené tak, že jsou téměř celý den osluněny, jako tůňka na obrázku, jsou životem přímo přeplněny. Z obojživelníků se tu v časném jaru shromažďují rosničky, skokani hnědí, všechny tři druhy čolků, po celý rok jsou v tůňce skokani zelení a kuňky ohnivě. Všichni tyto obojživelníci se tu páří a kladou vajíčka, takže v létě se tu setkáváme s pulci všech jmenovaných druhů, z nichž nejnápadnější jsou pulci skokana zeleného, kteří dosahují až 8 cm délky. Z plazů tu bývá užovka obojková. Z ostatních obratlovců žije ve vodě a jejím blízkém okolí rejsek vodní. Blíže k lesu je hojná ještěrka živorodá.

František, tamní školní pomocník, se dostal po dvou letech do Sobotky a zde nabyl Josef základního vzdělání školního i hudebního. Zde se také seznámil s Josefem Václavem Fričem a je pravděpodobné, že tu — možná pod vlivem mladého P. Damiána Šimůnka — získal i své druhé křestní — vlastenecké jméno Ladislav, kterým podepisoval svá literární díla. V letech 1829—1835 vystudoval jičínské gymnasium. Jeho spolužákem byl i František Ladislav Rieger; mezi učiteli nacházíme přední české literáty Karla Simeona Macháčka, Františka Šíra, Antonína Fährnricha, katechetu Jana Sidona atd. Pak absolvoval litoměřický seminář a r. 1841 byl vysvěcen na kněze. Ve svém životě ale nebyl šťasten. Jeho povaha ho vedla k veřejné činnosti, což se projevovalo zvláště v době, kdy jako kaplan působil v Lysé n. L. a ve Mšeně u Mělníka. V Lysé spolupřádal české vlastenecké besedy, ale nakonec odsud musel roku 1846 odejít na Kovář „pod dozor“ k vlasteneckému knězi Karlu Vinařickému. Získal si jeho upřímné přátelství a na jeho přímělu byl přeložen do Mšena, kde prožil i rok 1848. Působil tu jako kaplan deset let a pak se dostal roku 1857 na faru v Mlázovech u Klatov. Zanedlouho ale onemocněl, a posléze žil na penzi v Dříně na Sušicku, kde 18. ledna 1884 zemřel.

Nelze v tomto krátkém článku vypsát důkladně celý Kendíkův život a jeho působení. Všimněme si podrobněji alespoň jeho účasti na událostech roku 1848, kdy působil ve Mšeně u Mělníka. Již v březnu psal Janu Krouskému (citováno z knihy J. V. Šimáka: *Dopisování Jana Krouského*, str. 166): „Drahý příteli! Srdce mi hoří! Kéž si mohu poněkud ulevit! Musím co nevidět k Vám, abych Vás v té svatě, drahé svobodě objal. Nepochybují, že se zbrojíte: protož posílám Vám gardistickou píseň, aby Vás rozehrála, až potáhnete... Nápěv s hudbou dostanete později. I konstituční marš, chcete-li (naš domácí vlastní úroveň) pošlu Vám... Líbaje Vás co nejserdečněji, jsem Váš Josef Ladislav, gardistů mšenských vyvolený páter.“ Zmíněná Kendíkova Píseň gardistů,

zvláště věnovaná sboru mšenskému, vyšla v Květech 2. května 1848. Její první sloka zní:

Pevným krokem, muži, bratři, stoupejme za praporem!
Lev náš s něho na nás patří, vznášeje se nad sborem.
Česká čela, smělá čela — nebojí se rány z děla.
Chrabrost známka Čecha jest, udatenství jeho čest.

O událostech revolučního jara napsal Kendík i obšírný dopis do Květů otištěný 10. června. Zmiňuje se v něm o volbě purkmistra a radních, o zřízení národní gardy, o zhotovení gardistického praporu, o gardistickém plese a vůbec o českém národním duchu, který vládne městečkem. Celý tento dopis uveřejnil Vojta Zeman v článku „J. L. Kendík, kněz-vlastenec“ v sborníku *Mělnicko*, roč. III., 1940.

O postojích Mšenských k revolučním událostem se dovidíme z dosud nezveřejněného dopisu Kendíkova Jos. V. Fričovi. Dopis není datován. Mšenský kaplan v něm píše:

„V spěchu! Milý Josefe! Doslechli jsme zde truchlivou zprávu, že prý naši deputovaní nevalně pořídili ve Vídni. Jsme tedy na rozpacích, co v této okolnosti zde činiti — čím a jakým způsobem vám Pražanům přispěti máme? Nemeškejte tedy a vaše úmysly nám po těchto schválně poslaných jonácích zjevte. Jsme ochotni svými silami vás podporovati. Potřebujeme Vaše slovo, Vaše výslovné povolení, bychom věděli, jak sobě počínati máme. Sdělte nám, co zapotřebí jest, a to hned!! Prozatím se našinci zde uvedou v šik a ozbrojí se.

S Bohem buďte, kterýž Vás obdař potřebnou udatností!

Váš Josef

Jak se daří s ctihodným otcem Vaším, Matinku srdečně a uctivě pozdravuji. S tímto lístkem doskočte snad k druhým vlastencům našim — k baronu Villanimu, Wocelovi etc., abychom i od nich potřebné uslyšeli hlasy.“

Skromný a nezištný český vlastenec, syn soboteckého kantora, venkovský kněz Josef Ladislav Kendík si zasloužil, aby jeho památka nebyla zapomenuta.

povolit, aby byl zachován oběh krve a nejdéle po dvou hodinách je odstranit. Vyhledáme co nejdříve lékaře, který zařídí ostatní. Výskyt daleko nebezpečnější zmije písečné, o níž tu a tam slyšíme vyprávět, je v Československu naprosto vyloučen. Je to zvíře evropského jihovýchodu, jehož nejsevernější lokality leží v Tyrolích, Korutanech a Štýrsku. Termín „zmije písečná“ zdomácněl u nás v konverzaci asi stejně tak, jako „kulový blesk“. Kdežto kulový blesk se ve zcela výjimečných případech může objevit, je setkání s písečnou zmijí v našich krajinách zcela vyloučeno, a když někdo o něm vypráví, pak jde buď o chvástala nebo panikáře. Z vlastní zkušenosti vím, že jdeme-li takovému vyprávění na kloub, zjistíme, že je mnohdy sporné, zda šlo nejen o hada, ale o plazu vůbec.

Napočítali jsme tedy na Sobotecku 16 druhů obojživelníků a plazů. Je to číslo poměrně vysoké, i když jde většinou o druhy běžnější. Poněkud výraznější se u nás projevují prvky chladnomilnější jako vyznávání fauny blízkých Krkonoš a reakce na vliv studeného pískovcového podkladu. To je ale záležitost známá i u jiných skupin živočichů, pokud byly na Sobotecku podrobněji zpracovány.

E. M. HACHLER, 1959: Faunistická příslušnost našich obratlovců, *Sborn. Klubu přír. Brno* 31:83—93 přináší rozbor domácí fauny obojživelníků a plazů podle jejich faunistické příslušnosti. Rozbor je založen na známé zkušenosti, že jednotlivé druhy nemají stejně velké areály rozšíření, ale že se během historického vývoje zvířeny vytvořily skupiny, obývající určité oblasti.

Na území našeho státu potkáváme jednak zvířata se širokým rozšířením evropskosibiřským, dále zvířata, obývající jen Evropu (oba tyto faunistické prvky zahrnují v sobě tvory chladnomilnější) a pak řadu tvorů obývajících jen určité části Evropy. Mezi našimi obojživelníky a plazy se setkáváme se zástupci zvířeny východoevropské a jihoevropské. K faunistickému prvku západoevropskému patří na území našeho státu z uvažovaných skupin jen ropucha bachratá, která je právě pro území Sobotecka sporná. Do našich výpočtů jsme ji proto nezahrnuli.

Počet druhů, náležejících jednotlivým faunistickým prvkům, můžeme vyjádřit procentuálně graficky například v tzv. faunistickém spektru, jak je použil v citované práci HACHLER. Máme v tomto případě výhodu, že můžeme jeho

spektra, vypracovaného pro faunu celého státu, srovnat se spektry vypočítanými na základě našeho článku pro Sobotecko. Ve spektru vidíme v obou případech velmi markantní přesun do oblasti severských a chladnomilnějších zvířat na úkor tvorů jihoevropských. K přesnější závěrům bude možno dojít, až budeme mít po ruce detailní zpracování fauny okolních území, a to jak jižnějších (PO-DANÝ, Č., — STUDNIČNÝ J. — HYKA R., 1967: Obojživelníci a plazi okresu Boleslavského, *Lab. mus. Benátky n. J.* 3:59—63 vyšlo až po dokončení této práce), tak i severnějších. Nutně by bylo třeba zpracovat i ostatní obratlovce na Sobotecku. Škoda, že se mezi našimi rybáři nebo lovci nenašel dosud nikdo, kdo by dovedl zhodnotit své zkušenosti.

Obojživelníci ČSSR (17 druhů)

O	B	Sb	Or	M
---	---	----	----	---

Sobotecko (11 druhů)

B	Sb	Or	M
---	----	----	---

Plazi ČSSR (13 druhů)

B	Sb	M
---	----	---

Sobotecko (5 druhů)

B	Sb	M
---	----	---

Faunistické spektrum obojživelníků a plazů ze Sobotecka ve srovnání se spektry těchto skupin z území celé naší republiky. — Zkratky znamenají faunistický prvek: O západoevropský, B evrosibiřský, Sb evropský, Or východoevropský, M jihoevropský. Pro větší názornost mohou si čtenáři vybarvit O modrofialově, B modře, Sb zeleně, Or žlutě, M červeně.

Sobotecký rodák, který si dopisoval s Rodinem

V knize vzpomínek V. V. Štecha se dočítáme o výstavě francouzského sochaře A. Rodina v Praze r. 1902. Byla to první zahraniční Rodinova výstava, která proslavila jeho jméno a založila vlastně jeho světovost. K výstavě došlo téměř náhodou, když sochař Mařatka, tehdy žák a pomocník Rodinův, pozval členy městské rady pražské, kteří se účastnili oslavy Victora Huga v Paříži, do Rodinova ateliéru, kde se náhle proti všemu očekávání objevil jeho majitel. Hrozící bouří odvrátil Mařatka tak, že představil přítomné pány jako delegaci, která s Mistrem přijela jednat o výstavě v Praze, a tím byla celá událost zpečetěna. Zdá se, že už tehdy byl v delegaci sobotecký rodák Josef Vincenc Novák, nar. 17. 3. 1842. Byl totiž k takové funkci předurčen nejen svými jazykovými znalostmi a obchodními styky s Francií, ale i zájmem o kulturu v celém jejím rozsahu. Snad i starostí se stavbou výstavního pavilónu v Kinského sadech vzal z větší části na svá bedra. Po Rodinově příjezdu do Prahy se pečlivě staral o zpříjemnění Mistrova pobytu. Z té doby se zachovala fotografie, kde před stojícími výtvarníky, kteří se na výstavě podíleli, (Mařatka a Mucha, v jejichž doprovodu Rodin přijel do Prahy, Klenka, Kotěra, kteří navrhli výstavní pavilón a provedli instalaci výstavy, Jiránek a Hofbauer, kteří připravili zvláštní číslo Volných směrů) sedí proti sobě Rodin a J. V. Novák. Ještě dlouho po skončení výstavy si oba mužové přátelsky dopisovali a Rodin dlouho vzpomínal na svůj pražský pobyt, který

mu nikdy nevyšel z paměti. Říkal svým žákům: „Chcete-li se stát slavnými, vystavujte v Praze“.

J. V. Novák, od jehož úmrtí uplynulo letos 10. června padesát let, byl osobou nesmírně zajímavou. Vypracoval se bez jakýchkoliv škol z klempíře na vedoucí osobnost pražského života; valnou část své energie vynakládal na otázky kulturní a dovedl se v nich velmi dobře orientovat. Na zlomu století není snad jediný ročník Zlaté Prahy nebo Světozoru, aby v něm nebyla zmínka o jeho osobě a práci. Soukromá galerie starého umění, pro kterou si dokonce postavil speciální prostory, byla známa odborníkům celé Evropy a jméno Novákovo bylo klíčem, který otvíral dveře znalců umění (záznam je například v pamětech R. Ryšavého). Kromě toho měl i velký zájem o divadlo; ten ho přivedl r. 1888 do správní rady Národního divadla. Tam se staral nejen o finanční rovnováhu, ale přispíval i při prosazování zájmů uměleckých. Tak přivezl například Verdiho Rigoletto a dosáhl provedení na pražské scéně. V této zálibě ho následoval jeho syn Ladislav Novák. Osobnost Novákova si plně zaslouží podrobné monografie.

Smutnou ironií osudu se portrét tohoto pro umění planoucího rodáka nedostal na sobotecký rodácký pomník. Prostá deska na rodném domě v Turnovské ulici je nepatrnou splátkou na kontě zasloužilého a pro rodné město zapáleného Sobotáka. S.

Z PAMĚTÍ RODINY MACOUNOVY

Již jednou jsme ve Zpravodaji otiskli úryvek z rukopisných pamětí rodiny Macounovy z Oseka. Byly to kapitoly o roce 1866. Dnešní úvodní částí drobného sešitku si připomínáme události před 120 lety — revoluční rok 1848. Ponecháváme původní znění zápisu, pravopis upravujeme podle zásad vydávání starých textů.

O VOJNÁCH

Jan Ulrich ve Voseku narozený r. 1800 vypravoval o Rusích, když táhli skrze Vosek roku 1813. Bylo mu tedy 13 roků. Kudy táhli, všechny ploty zbourali a spálili. Kde jakej voves a obilí pokrmlil kozáci, takže sme potom z celého pole namlátili pět věrtel. A těch Rusů je moc pochovanejch na Voseckým hřbitově a u Syrovandy. Tam když stavěli hospodu, taky tam našli po nich kosti. Kozáci říkali: „Kdyby mě dneska zrubli, zejtra moje duše bude doma. Místo lžic měli takové malé sběračky dřevěné a babička Bartoňová (Kateřina) měla po nich takovou sběračku v mouce. Dědeček Bartoňů [Jan] měl po nich sedlo a bylo u Bartoňů č. 30 hodně dlouho, až ho on sám jednou ořezal a kůži dal pod bačky.

U nás byla do r. 1911 velká lavice bez lenochu z měkkého dřeva a na ty lavici byli Rusové vyplácani.

V naší chalupě č. 2 byl jeden zajatý Rus, něco provedl, byl hlídán ve seknicí a někady si proboural kamna a utek.

Taliáni tady táhli v letech čtyřicátých velmi často. Každý Talián měl pod košilej na prsou Matičku. A bylo těch cuků dost a dost. Lidí se s nimi seznámili a učili se od nich taliánsky počítat. Bramborům říkali „fatáty“.

ROK 1848

Roku 1848 táhli skrze Vosek všechny branže: Bulhaři, Němci, Taliáni, Charváti. A husaři maďarský co leželi v Čechách utekli i s koňma do Uher. Desentýrovali v noci a hnali se skrze Vosek stranou vždycky od silnice přes všechny pole a lesy ponejvíce v noci. A šlechtici mezi nimi oficíři táhli taky. A moc se jich po revoluci ocejtlo v Kartouzích a jinde. Od kramářů koupil jeden Talián dvě Matičky a jednu dal u Bartoňů děveče a jednu naši babičce Anně.

„Když ta konštituce nastala, tu ta kožešnická chasa chlastala“ byl popěvek o Sobotácích.

O senách už bylo zle. Na jaře pořízena byla v Sobotce garda. Gardisti chodívali střilet za Cálovice do Ryje. Babička naše Anna byla 9 let stará a chodívala se na ně dívat. Měla v Cálovicích tetičku. Nákej Stuchlík sklenář byl u šajby a vždycky dával znamení jak se střílelo. Ještě po nich mají muzikanti v Sobotce bubny a talíře. Flinty a šavle byly na rádnici.

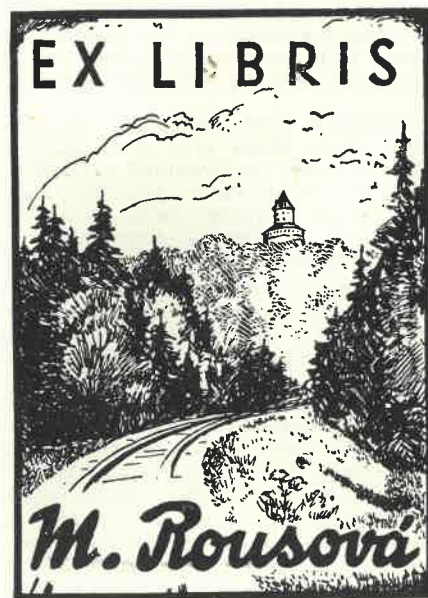
Taky zakopávali sedláci robotu někde u Spyšový a byl velkej poprask, některý chtěli jen na robotu, některý ne.

Když bylo v Praze zle a táhly skrz Vosek gardy od Lomnice, Paky, od Jilemnice, tak sedláci odsad utíkali do Veseckejch lesů, aby je nebrali s sebou do Prahy. Tenkrát babička Macounová Podrázka zůstala doma a přiběhla k Bartoňovým a honem je naváděla, aby si ty peníze za krávu skovali pod komín.

Gardy přitáhly některý pěšky, některý rejtharsky a ve Voseku byly přes noc. U Bartoňů akorát prali a tu si ty gardisti dávali fusekle a punčochy do prádla. Leželi na mlatě a dávali ucho na zem a říkali, že v Praze střilejí z kanonů. Druhej den ráno táhli dále, ale potkávali už některý co se vraceli, tak se vrátili taky. Všude se mluvilo o Košutovi, o Latouroví, jak ho na lucerně pověsili.

V Sobotce před radnicí stál dřevěný kříž s Kristem Pánem. Tam byla tribůna a řečnili tam a zpívali. Nějakej starěj dědeček Stehliků ze Střehomě tam býval často a koupil si kokardu a s ní chodil.

A zase po těch letech táhli vojáci a všeska pakáž, ložirovali tu 9 neděl. Jeden taky šikovatel byl synem nějakého soukeníka z Liberce a ten měl moc peněz a dával si hrát a hodně piva platil. Jeden voják zase říkával: jen dyby mě už pustili domů, jak je zima, třebaš bych košilatej domů běžel.

Exlibris učitelky Marie Thořové-Rousové z Jičína od Josefa Macouna z Podkostí.

Pomístní jména v Markvarticích

Jindřich Slavík

Založením jednotných zemědělských družstev a provedením hospodářskotechnické úpravy půdy se změnilo hospodaření na vesnicích. Rozoráním mezi zmizely malé parcelky a byly utvořeny velké hony, na kterých je možno lépe využívat moderní mechanizace. Tak tomu bylo i v Markvarticích, kde JZD bylo založeno v roce 1952. Byly rozorány staré meze drobných políček, z nichž každé mělo své vlastní pomístní jméno. Dnes s odstupem 15 let vidíme, jak tato pomístní jména pomalu zanikají a za několik let by bylo jejich shromáždění velmi obtížné a jistě by se úplně nepodařilo. Aby byla tato pomístní jména zachována pro budoucí generace, pověřil mě před časem MNV v Markvarticích provedením jejich soupisu v celém katastru.

Vydejme se tedy na obchůzku za starými pomístními jmény v Markvarticích, Mrkvojedech a Spařencích. Rozhlédneme se nejprve po markvartické **návsi**. Před sebou vidíme barokní kostel sv. Jiljí, o němž je první zmínka roku 1334. U kostela jsou velmi staré lípy, chráněné památkovým úřadem. Vedle je ZDŠ Josefa Hakena, postavená roku 1862 a posledně adaptovaná roku 1956 (původní škola prý byla ve farním špýchaře). V budově fary je dnes umístěn lesní úřad. Na návsi stojí rodný domek spoluzakladatele KSČ Josefa Hakena. V **koutě** nacházíme studánku **Libuši**, v níž pramení říčka Mrlina, která přibírá vodu z **Hlavatého svodnice** a dalších pramenů, přes náves protéká potrubím a pak teče lučinami „Pode vsí“, kde napájí Tomášův rybníček **Kačák**. Dále pokračuje směrem na **Dola**, kde dříve poháněla několik mlýnů. Vedle rybníka v návsi vidíme **Mličník** se silným pramenem, který v suchých letech zásahuje vodou obec.

Nyní půjdeme silnicí ke kostelu podle chalupy č. 1 u Jirků s ozdobnou pavlačí a lomenicí a vyjdeme do polí **Za humny** hlubokým úvozem. Když z něho vyjdeme, před námi se rozkládá **Farská louka** a vlevo se říká **U komína**. Zde bývala Pabiškova cihelna. Výrobu cihel zastavila první světová válka, ale komín zde stál až do roku 1941. U této cihelny byla postavena také kantýna. Druhá cihelna byla u Tomášů „v koutě“ č. 44 a také k ní patřila kantýna v domku č. 72 u Oplťů (kromě těchto dvou kantýn byly v Markvarticích tři hostince a kořalna pana Kleina v dnešním kulturním domě).

Pokračujeme však dále: za komínem na stráňce je **Farská štěpnice** a pad ní pole **Nad holoví** — původ jména je neznámý, snad pochází od holiny, která zde mohla být. Sousední pole se nazývají **Na březejčku**, pravděpodobně zde dříve byl březový porost. Vedle pak je několik pozemků, kde se říká **U mlátce**. Pole zde byla vzdálena od vsi a cesta k nim špatná, proto asi naši předkové mlátili obilí přímo na poli. Sousedním polím se říká **Na Čakaně** podle vrchu téhož jména. Vedle lesa jsou bývalé obecní pozemky, proto se zde říká **Na obci**. Na konci těchto polí je třešňový sad, který sousedí s třešňovkou města Sobotky. Nyní jej převzalo zdejší JZD. Říká se tam **V Rusku**, proč, to nedovedu vysvětlit.

Od obecního lesa na Čakan směrem k Příchvoji vede **Barcálků úvoz**. Kdysi tu byl skutečně hluboký úvoz až do roku 1938, kdy se zde provedly přípravné práce na stavbu silnice a byl zavezen. Nakonec se však silnice stejně nepostavila. Polím vedle lesa se říká **U lesa**, blíže ke vsi pak jsou **Hladomře** — je zde chudá půda, proto to jméno. Na druhé straně silnice bylo pole **Na širokém**, **Na dlouhém** a Syrovátkovo **Na zdůlní** — nízko položené. Dále pak tam byla Pabiškova **Bukovina** a Engovo **U topůlku** — pojmenována byla opět podle porostu. Úzké pole **Na proutku** a pole **U vobůrky** sousedí s lesem **Zástudil**. Zde je také pole **Za kouty**, pojmenované podle části obce, kde se říká V koutě. Dále směrem k lesu tu jsou pole **U jabloně** a **Borka** (podle původního porostu), **U myslivny** (nebo **U fořtovny**) a **Janatkova stráň** (Spařenečtí říkají **Janatkova dolina**). Přes **Zidovku** ke vsi je **Smetánka** (dobrá úrodná půda), **Hlavatého V stezkách** a Pabiškova **Točenice**, nazvaná podle tvaru pole. Přes silnici jsou pole **U cvičny** — tam byl v roce 1921 sokolský slet a pojmenování se udrželo. Pažoutova **Černava** svědčí, že je zde opět tmavá úrodná půda. **U kovárny** se říká polím blízko kovárny, pak jsou pole **U kamenného kříže** (od doby, kdy zde byl založen nový hřbitov, někteří říkají **U hřbitova**). Od hřbitova ke vsi pak jsou pole **U ořecha** a **Ve vohradě** — snad tam byla ohrada pro mladý dobytek. Pole **Na homolkách** je nazváno podle kopcovitěho homolkovitěho tvaru, vedle je Pabiš-

kova **Třešňovka** a pole **Na malenci**, pojmenované podle původního porostu. Polím, kde dnes stojí kravín JZD, se říkalo **Pode vsí**. Dále byly pozemky **Nad rybníky**, **Pod ouvozy**, **Na hrádku** a **Na tobolicí**. Původ posledního pomístního jména je neznámý. V nížině pode vsí jsou pole **U křížku** a **Palečkovy vrcha**. Při silnici ke Hřmenínu jsou pole **Za kostelem** a pak **Na Kůzelovém**, pojmenované podle původního majitele živnosti č. 46, od níž byly tyto pozemky odkoupeny. Cestě pod Tobolicí se říkalo **Hájková cesta** a dále pak jsou známé **Žižkovy šance**, kde prý dal zbudovat opevněné ležení Jan Žižka. Vedlejší pozemky a les se nazývají **V peklách** podle osady téhož jména. V tomto honu leží také farská **Zaškrtilka**. Pověst o původu jejího jména přinesl ZSS, roč. IV — 1967, č. 7.

Přecházíme na pozemky osady Mrkvojedy. Pole i louky okolo lesa **V peklách** se jmenují stejně. Dále pak stráňky k jihu obrácené jsou **Vinice**. Na druhé straně je **Rudolfova stráň**, se kterou sousedí pole **Na skalce** — má kamenitý, skalnatý spodek. Nacházejí se zde také malé hájky, které jsou pojmenovány podle majitelů. Pole zde nesou jména podle polohy: **Nad hájkem**, **Pod hájkem** apod. Úzké dlouhé parcely polí táhnoucí se až k silnici se jmenují **Na prutech**. Loukám se zde říkalo **V peklách**, **Velká louka**, **Ve špičce**, **Pode vsí**, **Na vohradě**, **U dubu**, **U močidla** a **Suchá louka**, která se táhla až k silnici. U každé chalupy bylo pole **Za humny**. Vpravo od skuřinské silnice je pole **Na blažku** — proč se tak jmenuje, nikdo neví. Dále pak jsou mokré pozemky — **Kala**. I další názvy polí jsou zajímavé: **Na přiboně** — snad podle toho, že se těmito místy přeháněl dobytek na pastvu; **U milíře** — páliho se zde dříví; **Na červenicí** — podle zabarvení půdy; **Na klinku** — podle tvaru; **Na Maršovém** — snad podle dřívějšího majitele; **U svodnice** — v sousedství svodnice vody; **Na přidělu** — pozemky získané při parcelaci půdy po první světové válce. Název vzdáleného pole a lesa **V rykách** povstal z německého „vzadu“. S ním sousedí **Šumova stráň** a obecní pozemky **Na obci**. Nejvýše položeným polím a lesu se říká **Na vysoké** a pak je zde ještě pole **Na křemenci**, nazvané podle kamenité spodiny.

V revolučním roce 1848 byla u Mrkvojed vsazena lípa na památku zrušení roboty. Polím v okolí se říká **U lipky**. Krásný strom byl zničen vichřicí 5. července 1949, ale z kofenů již roste lípa nová, takže tradiční pojmenování se udrží. V předvečer prvního máje se zde udržuje každým rokem starý zvyk pálení čarodějnic. Další nízko položené pole u silnice je **Na zdůlní**, v sousedství mariánské kapličky je pole **u Matičky**. **Na farském** jsou pole vydržená dlouholetým pachtěm po první světové válce. Pak je pole **Na kamenici**, nazvané podle kamenitého spodu a dále už pole **U Spařence**, kde přecházíme na pozemky spařenecké.

Od Najmanových se táhnou pole **Za humny**, zakončená loukou **Ocáskem** a polem **Širokou**. Odtud se táhne parcela **Vysoká**, zakončená polí **U jam**, kde bývaly vlčí jámy, dosud v lese znatelné. Odtud k domku Doškářových je tak zvaný **Ocásek** a **Nad Doškářova**. Dále jsou pak pole **Nad hájkem**, **Osadní les** a **Pajčikova stráňka**. Při bousovské silnici máme po levé straně od lesa pole zvané **U foroty**. Tam prý bývalo složené dříví k pálení milířů. Dále jsou pole **Na prutech** — úzké a dlouhé parcely. Od nich ke vsi jsou pole **Na kopaninách**, snad kdysi ručně obdělávaná, okopávaná. Následující pole **U Bártovy suširny**. Zpět k lesu pod silnicí se říká **Na vohradce**, pole zde kdysi bylo ohrazeno, aby zvěř nemohla páchat na něm škodu. Na potůčku, který teče ze vsi, je nedaleko v lese malý vodopád, kterému se říká **Crčavá skála**. Za poli „U Bártovy suširny“ je **Zdolina** — louka, po které teče po dešti voda. Za ní až ke vsi jsou pole zvaná **V poustkách** — původ tohoto jména opět neumíme vysvětlit. Za cestou od Egrtových k lesu se říká **Na koutech** — to je pozemek mezi lesy. Na druhé straně cesty do Sobotky jsou pole **Na Americ** — původ názvu není vysvětlen — a **U Janatkovy zdoliny**. Zpět k silnici jsou pole **V sejtí** a **U kříže**.

Tím končí procházka za pomístními jmény v katastru obce Markvartice. Nejsou zde jistě podchycena jména všechna, která se zde vyskytovala a vyskytují, protože starší zanikala a nová vznikala. Doufám ale, že se mi podařilo zaznamenat všechna nejdůležitější. Za pomoc při této práci děkuji Václavu Pabiškovi a Otokaru Tomášů z Markvartic a Karlu Jakubcovi st. ze Spařence.

VZPOMÍNKA NA PRVNÍ SVĚTOVOU VÁLKU

26. července bývala v Mnichově Hradišti slavná pouť, na kterou chodili lidé z daleka. I já jsem tam jezdila ke strýčkovi a očima hlitala vše, co tam bylo k vidění. V aleji u zámku stálo plno buď s perníkem, lízátky, tureckým medem, punčovými srdíčky a jinými dobrotami. U kostela sv. Anny byly houpačky a kolotoč s koničky, obléhané drobotinou i většími dětmi. Ani střelnice tam nescházela a každý střelec, který zasáhl terč, pyšně si odnášel papírové růže.

V r. 1914 jsem opět pobíhala o pouti mezi boudami a vychutnávala sladkosti, které jsem si za darovaný „šesták“ (20 h) nakoupila. Všechny vyrušilo bubnování obecního sluhu, který přečetl vyhlášku, že byl v Sarajevě zavražděn arcivévoda Ferdinand, následník rakouského trůnu, s chotí. Proto byla vyhlášena Srbsku válka a nařizuje se všeobecná mobilizace. My děti, jsme to nechápaly a udiveně jsme hleděly na dospělé, které zpráva velmi rozrušila. Hned bylo po zábavě a každý spěchal domů. Vždyť mnozí muži museli co nejrychleji narukovat ke svým útvarům, kde se měli do 48 hodin hlásit.

I my s maminkou jsme časné ráno jely vlakem domů a překvapil nás zmatek na nádražích. Všude byli muži s batohy nebo s dřevěnými kufříky, doprovázeni plačícími ženami a dětmi. V bolestném loučení byly udílány ještě mnohé rady, napomínání i sliby, které ukončily zabouchnuté dveře rozjíždějícího se vlaku. Poslední zamávání rukou a volání zakryl záhyb a mnozí z odjíždějících se již nevrátili. Z ohromení náhlého rozchodu probudila ty, kdo zůstali na nádraží, povinnost k životu a návrat do osiřelého domova byl velmi smutný.

Tam dolehla tíha opuštěnosti plnou vahou na ženy nebo staré rodiče, kteří museli převzít celou odpovědnost za rodinu, hospodářství nebo živnost. Byly právě žně, všechno se muselo sklídit, rozdělané práce musely být dokončeny, neboť jíst se chce v každé situaci. Muselo se pracovat i za ty, kteří odešli, musely se vydělávat peníze, aby se splnily závazky a zaplatily daně, které

byly často tíživé. Smích a veselí ustalo, ale život šel dál. Mnohé slabé ruce vzaly kosu, opratě koní, kladivo i soustruh, naučily se zacházet se šídlem a knejpm, hoblíkem nebo zadělávat na housky a chléb, snažily se nahradit sílu a zkušenost hospodáře. Společná starost lidí sblížila, navzájem si pomáhali a závidělo se tomu, kdo pro nějakou tělesnou vadu do války jít nemusel.

Narukovaní muži se u svých útvarů dlouho nezdrželi. Po vybavení vojenskou výzbrojí, bez většího výcviku byli co nejrychleji posláni na srbskou frontu. Ve spěchu napsali rodinám listky poňní pošty, kde jsou, jak vzpomínají a že věří, že válka brzy skončí a do měsíce budou doma. Vždyť se jim nechtělo umírat za zájmy nemilovaného státu, ani vraždit lidi, kteří jim nic neudělali. Víra v uskutečnění tohoto přání a naděje na shledání krátila všem dlouhé dny, měsíce i léta odloučení, neboť přes všechna proroctví a těšení protáhla se válka na čtyři roky. Rozšířila se ještě na Rusko, Francii, Anglii, Belgii, Itálii a Rumunsko, takže Rakousko-Uhersko a Německo bylo obklíčeno ze všech stran. Na tak velké frontě bylo třeba stále nových vojáků; neboť válka životů nelituje, a nemilosrdně je ničí. Byly další odvody, při nichž byli uznáni schopnými téměř všichni zbývající muži, bez ohledu na menší tělesnou vadu nebo nemoc, od 18—60 let. Raněných i mrtvých přibývalo. S úzkostí se sledovala oznámení padlých; lehce ranění se po krátkém léčení znovu vraceli znovu na frontu a těžce ranění, belhající se na jedné noze nebo s prázdným rukávem, byli rádi, že už do toho pekla nemusí. Domovy se vyliďňovaly, starost a strach lidí přímo dusil. Téměř z každého domu vyhlíželi netrpělivě listonoše, přinese-li jim zprávu od vojáka. V mnohých rodinách s pláčem uvítali úřední zprávu, že jejich člen rodiny na některé frontě „hrdinně“ padl. Žádné vyznamenání, ani pochvala in memoriam nemohly utišit bolest z této ztráty, naopak, v lidech vzrůstal odpor a nenávisť k říši a jejím představitelům.

Do mnohých rodin se nastěhovala bída. Sklizené obilí se z větší části muselo za maximální ceny odevzdat státu

Žertovné povídky

Již jako docela malý kluk jsem se zabýval malířskými problémy a odporoval jsem kritikům. Jednou se u nás dohadovali dr. Pečírka a dr. Nebeský, proč asi můj otec přestal malovat pradleny a kompozice koupajících se žen a obrátil najednou pozornost téměř výlučně ke květinovým zátiším a ke krajině. Prý jsou tyto klasické expresivní motivy jeho sensitivní nátuře bližší než figurální kompozice, příliš podřízené spekulativní kubistické doktríně.

Debatujícím teoretikům jsem skoro vůbec nerozuměl, jen jsem zřetelně cítil, že jim jaksi uniká podstata problému, která mi byla jasná. „Dělat pořád jen nahatý ženský — to by maminka tátu hnala...“, překvapil jsem odborníky novou vlastní teorií.

Akad. malíř Jan Špála

☆

Dlouholetý velmi populárním soboteckým lékařem byl dr. Josef Sedmidubský, který byl také zdejší rodákem. Byl předsedou Družstva pro postavení Domu dr. Fr. Věnceslava Jeřábka, byl zkušeným divadelním ochotníkem a výborně trhal zuby. Svým vystoupením velmi dobře působil na pacienta a budil jeho důvěru. Měl zvyk někdy pacienta utěšit i tím, že říkal s charakteristickým pokračováním: „Hm, hm, to nic není; to jsem měl také.“ Někteří lidé však říkají, že dr. Sedmidubský ze setrvačnosti jednou tuto utěšující větu pronesl automaticky po vyšetření nějaké ženy, trpící čistě ženskou chorobou.

☆

Dr. Sedmidubský byl milým společníkem v kruhu svých přátel v Besedě. Kdysi jeho přátelé marně čekali na něj, aby měli třetího do mariáše. Byla zima a padal sníh a nikomu se ven nechtělo. Tu nájemce dvora semtínského Thoř dostal nápad. Jeho kočí s kočárkem zastavil před naším domem a žádal zkroušeným hlasem, aby pan doktor jel k pacientovi. Paní Sedmidubská mužička pečlivě zabalila do deky a „fusaku“ a jelo se. Ovšem jen okolo nejbližšího rohu a zpět do Besedy k dobrému pivečku.

J. Kuchař

Akad. malíř Jan Špála na karikatuře O. Štembery.

a potraviny byly přidělovány na lístky. Pěstitel si směl semlít jen určité množství na osobu, což nemohlo stačit. Jezdilo se obvykle v noci ke známému mlynáři, aby smlel něco navíc, aby zbylo i pro ty, kteří nic neměli. Známí si pomáhali tím, že někdo hlídával, aby nepřišla náhlá kontrola, která vše, na co nebyly doklady, nemilosrdně zabavila. Odváděli se koně, dobytek i píce, takže se pole obdělávala většinou jen kravkami, a ještě se od nich muselo odvádět maslo. I zabíjačky se dělaly tajně v noci a hrnky sádla se ukrývaly třeba v šatníku. Čím déle se válka protahovala, tím víc se na pěstitelích žáдалo. Každý se snažil něco ukrýt pro ještě horší časy. Proto po vesnicích chodily kontroly (rekvizice) s vojáky, kteří bodly píchali do slámy, sena i plev, vytrhávali podlahy a hledali všude a ve všem, zvláště když někdo byl ze msty nebo ze zlomyslnosti udán úřadům. Co se našlo, bylo zabaveno a ještě se platily velké pokuty.

Zle bylo na venkově a ještě hůř ve městech. Kdo nic neměl a čekal jen na svůj příděl, užil hodně hladu. Lépe bylo lidem, kteří měli známé na venkově, ti se s nimi poctivě dělali, ale kdo tam neměl nikoho, těžko jídlo sháněl a draze platil. Našli se i takoví, kteří přepláceli, skupovali a prodávali dál s velkými zisky. Když se nedalo koupit za peníze, hladovějící nabízeli prádlo a šaty, o které byla také nouze, ba i šperky a bylo takových „kefasů“, kteří využili bídy druhých, dost.

Utrpení uštváných, jimž se po vesnicích podařilo sehnat nějaké vajíčko, kousek másla nebo trochu obilí, které si doma pražili na kávu nebo mleli ručními mlýnky na mouku, nebylo zdaleka u konce. Po silnicích, na nádražích i ve vlcích chodily hlídky, které prohlížely každého, kdo nesl nějaké zavazadlo, a zabavily vše, co našly. Jaká úzkost svírala unavené ženy, když tak těžce něco pro své hladové děti sehnaly, aby jim to kontrola nevzala. Bývaly to kruté scény i pro otrlé četníky, když lidé pro zkonfiskovaný bochník chleba zoufale plakali nebo chtěli skočit pod vlak. Představa, že přijdou domů s prázdnem, že budou muset na kousek trpkého, drolivého chleba pro rodinu stát ve frontě celý den i víc, že místo masa dostanou jen kousek namrzlého tuřínu, doháněla je k šílenství.

Vzpomínám na své dobré rodiče, kteří velmi cítili se strádajícími a snažili se jim pomoci. Když sami neměli, co by jim za maximální ceny mohli přenechat, posílal je tatínek s doporučením ke známým. Často u nás přespali, aby brzy ráno šli po vesnicích. Dostali kávu nebo polévku na cestu a za šera spěchali do mlýna ke Grohovům nebo do Dolů. Nejednou mě tatínek poslal nebo sám na nimi šel, aby je upozornil, kudy mají jít, aby se vyhnuli hlídkujícím četníkům, se kterými se znal a kteří mu zúmyslně řekli, kam a kudy jdou. I oni měli srdce, neradli konali svou povinnost, často přivřeli oči, ale vždy nevidět nemohli.

V r. 1916 zemřel starý císař František Josef I. Mnozí doufali, že tím válka skončí, ale nový císař Karel v boji pokračoval a bída vzrůstala. Na zvýšené akce bylo potřeba mnoho peněz, kterých se již nedostávalo. Proto bylo obyvatelstvo nuceno „dobrovolně“ upisovat válečné půjčky. I sirotčí peníze byly k tomuto účelu uvolňovány a tak lidé ožebračováni.

Sobotecký politický klub před padesáti lety

Jeho oficiální název byl Živnostenská řemeslnická jednota a v době mého mládí měl své sídlo v prvním poschodí domu č. 219, který náležel panu Jaroslavu Pelldovi. Byl v něm kupecký obchod pana Josefa Volfa (Bubláka) a hospoda U dvou lip. Do klubu se vcházelo schodištěm z děkanského plácku, na který měly ony dvě místnosti v prvním poschodí také výhled. Jak to obyčejně bývá, o klubu jsem se dozvěděl od svých o tři — čtyři roky starších kamarádů, kteří mne uváděli do umění, jak zacházet s prakem, a hlavně do čtení dobrodružných knih. Právě ty knihy byly příčinou, že jsem se o „jednotě“ dozvěděl. Byly uloženy asi ve dvou skříních v přední místnosti, kdežto další místnost byla vyhrazena vlastní klubové činnosti. Ta spočívala jednak ve hře karet, jednak v politických a jiných rozprávkách. O to jsme se pochopitelně nezajímali, jen jsme byli vždy udiveni množstvím tabákového kouře z dýmek členů. Knihy nám půjčoval pan Pelc, muž menší postavy, obývající domek na Celné, za domkem sedláře Korbela. Byl bratr Lubína Pelce, kapelníka. Milovníci senzací by ještě dnes zaplesali nad bohatstvím knihovny. Byly zde nejen romány Julia Verne a Karla Maye, ale hlavně mnoho románů

Z front přicházely zprávy stále zoufalejší. Vojáci v neustálém ohni palby, v nepohodných zákopech, v nečistotě žijící, ztráceli nervy, množily se vzpoury a útoky do zajetí. Přiděly jim byly také stále snižovány a balíčky, které jim rodina, i když sama měla málo, posílala, často nedostali. Ve špině se dařilo cizopasníkům, zvláště vší bylo mnoho, a ty přenášely nakažlivé nemoci. Nastával všeobecný rozklad, který velmi usnadnil naše osvobození.

Nemocnice byly přeplněné a raněné nebylo kam dát. Zřizovaly se tedy i v menších městech lazarety pro rekonvalescenty, obvykle ve školách nebo v sokolovněch. Tak byl zřízen lazaret i v Sobotce, v něm vařil hostinský p. Pavloušek a dobře se o pacienty staral. Obyvatelé z celého kraje jim přinášeli co mohli, aby jejich jídelní lístek byl bohatší, než jen co dostali na příděl. V klidu, vzdálení válečné vřavy, brzy se zotavovali a neradli odjížděli, ať jinam nebo znovu na frontu, a vděčně vzpomínali.

Rovněž tábory zajatců byly přeplněné; z nedostatku hygieny a jídla množily se v nich nemoci a úmrtnost vzrůstala. Všude scházely pracovní síly, proto byli zajatci přidělováni do různých podniků na práci i na venkov do hospodářství. Také u nás v Rakově byli ruští zajatci ve dvoře a ve statcích, kde scházel hospodář. Přes zákaz s nimi mluvit jednali s nimi všude jako s domácími, zvláště když poznali, že pracují rádi a dobře. Chodili volně po vsi i do hostince, kde zpívali za doprovodu balalajky, kterou pronesli všemi těžkostmi války ze svého domova, ruské písně, a když se naučili trochu česky, vyprávěli o své veliké, vzdálené vlasti. Už věděli, že byl v Rusku svržen car a těšili se, že se ruskému lidu teď povede líp. Naši občané s nimi sympatizovali a doufali, že i naše osvobození se uskuteční. Vždyť někteří již věděli, že se v cizině jedná o zřízení samostatného státu Čechů a Slováků, ale nesmělo se o tom mluvit, vlastizrádně řeči se trestaly smrtí.

Za ta čtyři dlouhá válečná léta jsem i já vyrostla a mnohé chápala. Sledovala jsem vývoj událostí; jako čtrnáctiletá jsem již v září věděla, že bude co nejdříve prohlášena Československá republika, a tajně jsem šla naší vlajky. Telefony na venkově ještě nebyly, tak jsme se o osvobození dozvěděli až 29. 10. 1918 a s velikou radostí jsme vlajky vyvěsili. Nezapomenu, jak se lidé objímali, šťastni, že hrozná válka skončila, plakali a těšili se, že svou republiku si zařídí co nejlépe, aby každý měl co potřebuje. Proto bez ohledu na obtíže a různé nedostatky každý se pustil do práce, aby se brzy zacepily rány, které válka nadělala. Jen život mrtvým nikdo vrátit nemohl a radost z osvobození kalila bolest mnohých vdov a sirotek.

Z ideálů, které jsme při vstupu do nového státu měli, se mnohé uskutečnily, ale mnohé ještě čekají na svou realizaci. Lidstvo celého světa stále svádí bitvy o uskutečnění svých ideálů, bohužel, ne vždy dobrých a správných. Snad teprve až zmizí hranice mezi zeměmi, zmizí i rozpory mezi lidmi a lidé se budou mít rádi; pak rozumně, bez válek vyřídí své spory a ve světě nastane tak toužený, stálý mír...
M. Mrákotová

vystřížených z různých starých časopisů a vyhovujících lidovým požadavkům. Četl jsem odtud román Černá ruka a mnohé jiné knihy senzačního obsahu. Jednota se za doby první republiky přestěhovala do domu paní Jánkové na dolní straně náměstí (čp. 131) a další osudy její byly asi neblahé. Na knihovnu by dnes snad pohled byl jiný než tehdejší — velmi puritánský.

Někteří návštěvníci jednoty měli ještě jiné místo pro své schůzky. Bylo to pod podloubím domu pana řídícího učitele Wilda na náměstí. Byl to dům rozložitý s třemi sloupy, na nichž byly busty Žižky, Fügnera a Tyrše. Tento dům měl rozlehlé podloubí. Také zde se debatovalo velmi živě, často do pozdních hodin za letních večerů. Z účastníků se pamatují pouze na pana Kafku, Tropolta a mohutného Krupku, který bydlel naproti Vránovům. Neznáme žádné názory účastníků na vnitřní nebo mezinárodní tehdejší situaci. Pamatuji se jen dobře, že když to pan poslanec Maštáka za mého mládí vyhrál, pilo se pivo z Besedy i tam pod podloubím.

A nakonec: Existuje v Sobotce nějaký slušný obrázek Wildova domu?
J. Kuchař

(Dokončení z minulého čísla)

Když hudební skladatel Oskar Nedbal a spisovatel Ladislav Novák chtěli spolu vytvořit baletní pantomimu Princeznu Hyacintu, vydali se (zřejmě na popud Novákův, jehož vztahy a sympatie k Českému ráji jsou známy) za námětem a inspirací na Trosky. O jejich společném výletu k nám r. 1910 vypráví JUDr. Rudolf J. Kronbauer (Máj, IX, 559—600, Praha 1911) mimo jiné také toto:

„Se starým člověkem, jenž seděl na zápraží, dali jsme se do řeči... Jako kluk prý na Pannu se vyšplhal a krásnou máj na počest své panenky nahoře připevnil. Teď prý to pan hejtman z města zapověděl... dokonce četníka sem vyslal, aby se nikdo neopovážil vyléztí nahoru. Předě mnou a po mně pustilo se tou krkolomnou cestou sta junáků a nikomu se nic nestalo, nikdo vazů nesrazil. Smutné je na tom všem, že sem toho četníka vůbec posílat nemuseli... dnes už se na tu Pannu na Troskách nikdo nedere. K čemu také? Je dnes na tom ta naše mládež tuze bídne... láska se už nedobývá, láska se za groš koupí. Bodejť... poleze někdo nahoru, když o muzice všechno hravě získá.“

Turistický publicista Jan Kamenický (ze Semil) v článku „Trosky na scéně Národního divadla“ (Časopis turistů 1912) zaznamenal tragickou příhodu z Trosk: „Na Babu snáze, ač s nebezpečím, lze se vyšplhat, ne tak na Pannu. Na srázných jejích bocích každým krokem šklebí se smrt z hluboké propasti, v níž pohled závrátí smysly obestřívá. Před několika lety ještě šplhával se bos na Pannu jistý člověk, jménem Zeman, za několik křečarů. Byl to prý jeho denní chléb. Krkolomné pokusy činí i podnes leckterý smělec, hazardující s životem. Na Babu vylézají i děti z okolních vsí. Před nemnoha lety pletla prý na vrcholu jejím dívčinka ponožky, sedíc takřka na pokraji srázných skal. Najednou odkutálelo se jí klubíčko a sletělo v hlubinu. Dívčinka rychle za ním sahající, převážila se a nalezla děsnou smrt v sutinách kamení, pod skalou roztroušených.“

Nejkrásnější pomník postavila však starému Zemanovi Sofie Podlipská (rozená Rottová, tchyně Jaroslava Vrchlického a sestra Karoliny Světlé). Učinila tak v listu z památníku, nazvaném „Poslední pán na Troskách“. Je dlouhý ten list a nemůžeme jej otisknout celý. Líčí v něm svůj výlet na Trosky (patrně za pobytu v Turnově roku 1887). Zeman, který nepozorován ležel ve stínu skály, objevil se před nimi jako duch. Byl to člověk vysoce urostlý, bídne oděný. Nebylo možno určit, je-li mlad nebo star. Byl bos, s nohama hadry ovázanýma. Jak učinil několik kroků, bylo vidět, že kulhá. (Měl to prý od toho, jak jednou spadl se skály.) Nemluvný, bez pozdravu, jal se před výletníky provozovat své riskantní divadlo. Volali na něho, aby se vrátil a ne hazardoval, aby ušetřil jejich nervy, že ho stejně odmění. Nevěřil. Jak jim později vypravoval, vyslala ho kdysi velká společnost schválně v místa nejnebezpečnější, a když se vracel, všichni utekli se smíchem, že ho napálili. Společnost Sofie Podlipské pozorovala Zemanův klid, jeho bledě sinavý obličej, tvář bez pohnutí, beze strachu, ale také bez úsměvu. Lezl jako kamzík. Báli se na něho zavolat, aby se nelekkl a nesklouzl. Bylo však patrné, že tudy lezl již nesčíslněkrát, že té srázné výši důvěruje...

Po produkci a obvyklých pozdravech ze zdí a oken cimbuří dal se na zpáteční cestu. Dolů se jen svezl. Byl tu tak brzo, že se to zdálo k neuvěření. Zůstal však dále nesmělým a zdál se smutnějším, než v oblačných výšinách. Úsměv vítěze, těch kdož překonali nebezpečnoství života, nezdobil jeho tvář. Jakoby ani nestál o to, aby mohli vložit nějaký ten peníz do neschválně vztážené dlaně. V jeho nehezkém, širokém, zdánlivě tupém obličejí cosi

se mihlo, kolem silných rtů širokých a hrubých úst cosi zahrálo, v malých a chladných očích zajískřilo se jak od malinké, nesmírně vzdálené hvězdy...

Podlipská se bála sama sejít byt i jen s nevysokého poměrně plata nad nedostavěným schodištěm. Zeman byl ochoten snést ji v náručí, dokládaje, že se tu ženské velmi bávají a že mnohou již takto snesl. Ale toho spisovatelka přece jen nepřijala. Zato nepohrdla oporou jeho paže, cítíc se tak bezpečna, že by byla, podle vlastního doznání, chtěla s ním zkusit jeho povětrnou cestu na samý hrad. Při sestupu dolů jí Zeman pro povzbuzení vyprávěl, aby se nebála, že jedna slečna kdysi vylezla na Babu, nemohla dolů a tak jí plačící snesl jako malé děcko.

Konečně Zeman roztál a usadil se s výletníky na kousek řeči v hradním nádvoří do trávy. Ptali se ho na jméno. Přiznal, jak se jmenuje a že bydlí s dcerou tam dole v chalupě na polou cestě ke hradu. Je mu sedmatřicet let. Chodí do práce. Je sekáčem. Ale dnes že mu bylo nevolno, bolela ho záda a celé tělo měl od kosení jako rozlámané. Vyšel si proto na hrad trochu odpočinout a zotavit se. Od dětství neměl jiného potěšení než prolézatí hradní skály a zdivo trosecké. Zřícenina se mu stala druhým domovem. V hradě vyrůstal. A snad v něm i umře.

Zeman vypravoval mezi jiným také, jak v jeho dětství společnost mladých mužů se odvažila nahoru. Podařilo se všem skutečně vyléztí šťastně až na Pannu. Dolů to však už šlo hůř. Každý měl co dělat sám se sebou a nemohl se ohlížet po druhém. Teprve dole zpozorovali, že jeden z nich si netroufal slézt a zůstal trčet nahoře. Slyšeli jeho úpěnlivé volání. Ale jak mu pomoci? Hnala se bouře, slunce zapadlo a noc byla na krku. Vítr burácel. Nešťastník nahoře křivil s Meluzinou o závod. Lidé z okolí byli přivoláni, aby mu šli na pomoc. Ale setmělo se tak rychle a noc byla tak temná, že na to nebylo ani pomyšlení. Jeho kamarádi byli unaveni, zedráni, měli krvavé dlaně. Nebyli by bývali s to vyléztí nahoru ještě jednou, natož zachránit člověka, kterého strach zbavoval síly, odvahy a snad i rozumu. Přenocovali v nejbližší chalupě. Mezitím bouře zuřila nad hradem. Ráno teprve sehnali žebříky a lana, zaplatili statečným lidem, a ti ubohého, pološlehaného vězně Panny konečně snesli.

„Teď kdyby se to stalo,“ pravil Zeman, „ať by to bylo v noci, v bouři a v lijavci a kdyby bylo dopuštění, odvažil bych se toho člověka sám zachránit. Takhle bych se opásal lanem. Mám ho vždycky při ruce. Do jedné ruky bych vzal smolnici a zde přivázal bych toho nešťastníka k sobě hodně pevně, aby to nevadilo, i kdyby omdlel. A teď bych s ním sestupoval.“

Zeman vstal a ukazoval, jak by si počínal. Bylo vidět, že z něho mluví zkušený lezec. A protože ve výletních našel vděčné posluchače, připojil ještě celou řadu různých příhod a nehod turistů na Troskách, jichž byl očitým svědkem. Snášel ty děti civilizace ve svém obrovském náručí bez úsměvu a bez úsklebu na půdu bezpečnou. „Jeť to vpravdě strašný duch, poslední pán na Troskách,“ dosvědčuje Sofie Podlipská.

Dnes je přístup na obě trosecké věže přísně zakázán. A to nejen snad v zájmu bezpečnosti návštěvníků, ale i proto, aby zvětrávající zbytky hradní zříceniny nebyly ještě více poškozovány. A přece byste mohli ještě i dnes na Troskách zastihnout horolezce. To příslušníci horolezeckého oddílu turnovského Slavojů čas od času (asi v dvouletých intervalech) konají zásluhou práci: provádějí nezištně očištnou kúru zříceniny od uvolněného kamení a zdiva.

Archív Sdružení studujících soboteckých

Na valném shromáždění Ústředního svazu československého studentstva, které se konalo 20. února 1927 v Praze, byla přijata rezoluce o studentstských spolkových archívech závazná pro všechny členy Svazu. Spolky organizované v Ústředním svazu československého studentstva měly odevzdat své archívy do Všestudentského archívu, který byl zřízen při Akademickém domu, a současně měly podle rozeslaných instrukcí zlepšit péči o své registratury a archívy.

Sdružení studujících soboteckých uposlechlo této vyzvy a v roce 1927 odevzdalo svůj archív do Všestudentského archívu. Většinu zachovaných písemností tvoří spolková korespondence. Je cenné, že spolkové funkcionáři zachovali i koncepty odpovědí, na kterých bývá uvedeno i jméno adresátovo. Korespondence mezi vedením spolku a členy, kteří studovali v Praze a byli takto

informováni o činnosti spolku v Sobotce, je jedním z prvořadých pramenů pro sledování spolkové činnosti. Velmi zajímavá je korespondence s autory příspěvků do sborníku k padesátinám Fráni Šrámka a s nakladatelem Františkem Borovým. Sborník vyšel roku 1927 pod názvem Knížka o Šrámkovi.

Archív Sdružení studujících soboteckých je v současné době uložen na dvou místech; v archívu v Sobotce a ve Všestudentském archívu, který je nyní fondem archívu Ústavu pro dějiny University Karlovy. Myslím, že by bylo užitečné zjistit, jaké materiály jsou uloženy v Praze a jaké v Sobotce, a pokusit se alespoň teoreticky rekonstruovat celý spolkový archív. Jistě mnohé sporné nebo nejasné otázky, které se při studiu objeví, by mohli osvětlit bývalí funkcionáři a členové spolku. Je to zajímavý námět pro ročníkovou práci některého studenta archivnictví.
Pavel Aixner

Literární ze Sobotecka

- O prvomájových oslavách v Sobotce psala Pochodeň 2.—4. V. a otiskla zároveň rozhovor svého redaktora O. Rydla s ministrem Miroslavem Galuškou.
- O uvedení Šrámkova Léta v Brně informovaly Rovnost 24. a 25. V., Práce 24. V. aj.
- Program Šrámkovy Sobotky oznámily Učitelské noviny č. 19/68; o Šrámkově Písku, který se konal od 13. do 20. června, se zmínilo Svobodné slovo 29. V.
- V recenzi Pavlíčkova „Konce léta“ v televizním vysílání zdůrazňují Mladá fronta a Lidová demokracie 14. V. šrámkovskou atmosféru inscenace.
- O zájezdu mladoboleslavského ochotnického spolku Kolár po stopách Fráni Šrámka referovala Zář Mladoboleslavska 23. IV.
- O současném životě zemědělské mládeže psal v Mladé frontě 21. V. ing. Jan Sedmidubský.
- V Mladé frontě vyšly od Jaroslava Šimůnka články o díle Jaroslava Seiferta (1. V.), o vztahu umělecké kritiky a politiky (19. V.) a o Vladimíru Holanovi (26. V.).
- Ve Zpravodaji ONV Jičín č. IV—V/68 psal Karol Bílek o archivnictví na jičínském okrese.
- Tři stránky s mnoha reprodukcemi věnovaly Janu Špálovi Květy č. 21/68; o jeho výstavách psala i Pochodeň 1. V.
- O výstavě samorostů Františka Vokála v pražském Obecním domě psala Večerní Praha 12. a 17. V., Mladá fronta 23. V., Lidová demokracie 24. V., Rudé právo 25. V. atd.
- V Dějinách a současnosti č. 4/68 píše J. Sliziński o vztahu Jana Matejky k Čechům a cituje přítom práci Františka Dvorského o tomto polském malíři.
- Účast soboteckého RSŠD na šefíkových slavnostech v Náchodě připomíná Mladá fronta 20. V.
- O odchovně bažantů soboteckých myslivců píše Pochodeň 20. V.
- Pochodeň otiskla v tomto měsíci Čurdovy fotografie Trosek (3.—4. V.), Najmanova domu v Sobotce (25. V.) a Humprechtu (29. V.).
- 1. číslo semilského Rozvoje obsahuje zprávu o životním jubileu prof. Jaroslava Mencla a článek dr. K. Samšiňáka o loutkářské skále u Hrubé Skály; ohlasy na tento článek najdeme ve 3. a ve 4. čísle, kde je také další článek dr. Samšiňáka o výskytu nosorožníka na Sobotecku a zpráva o tom, jaké potíže byly činně uvedení Komédie o hvězdě v Sobotce.
- Obyvatele Drštěkryjí bude zajímat, že jméno jejich obce uvádějí Květy č. 22/68 mezi směšnými názvy obcí.
- 5. číslo Bousováka uveřejňuje další část článku A. Knížka Tajuplný Křížánek a článek Mn o Podobskově samotě na Žďárku — oba se vztahují k boji proti

okupantům, dále zde najdeme pokračování dějin dolnobousovského sportu a další „normální“ zprávy. — Zvláště nás ale zaujaly čtyři články prozrazující bouřlivý ohlas současného demokratizačního procesu v Dolním Bousově a v redakci Bousováka. Nechceme je hodnotit ani komentovat, abychom nebyli nařčeni z „vměšování do vnitřních záležitostí našich sousedů“, ale doporučujeme vám číst Bousováka.

- **Šrámkův Měsíc nad řekou** uvedlo letos na jaře Malé komorní divadlo ve vídeňském Josefstadtu. Podle referátu v Lidové demokracii z 23. května Šrámkova hra až neuvěřitelně zabrala. Rada nadšených kritiků a všechna vyprodaná představení jsou důkazem toho, že Šrámkův básnický a myšlenkový svět nalézá ozvěnu i v dnešní generaci, že i na ni dovede zapůsobit dílo naplněné křehkým okouzlením a tlumeným smutkem rezignace. Režisér Erik Frey a hlavně Marienne Nentwichová jako představitelka Slávky Hlubinové vytvořili na jevišti i v hledišti šrámkovskou atmosféru. Tak letošní vídeňská inscenace, vycházející z Kohoutova zpracování, byla pro Vídeň stejně překvapivým objevem jako loňské představení v západním Německu. Obsáhlou recenzi přinesla např. Die Presse 8. dubna.
- **Před útoky na krajinu** je název článku, který v Pochodni 22. května uveřejnil MUDr. Jiří Šolc z Turnova. Jako okresní konzervátor státní ochrany přírody a krajiny v semilském okrese volá do boje proti bezcitným zásahům do přirozeného rázu krajiny. Upozorňuje zejména na následky regulace Libuňky a Žehrovky, na těžbu písku v Hrdonovicích, na křiklavé bílé střechy kravínů, na pronikání chatářů a motorových vozidel do nejpůvabnějších koutů chráněné oblasti, na devastaci kapliček, lidových soch atd. Nápravu by podle dr. Šolce mohlo přinést, kdyby KNV urychleně dokončil rájnový plán Českého ráje, kdyby na okresech fungovali odborní plánovači krajiny, kteří by bděli nad každou novostavbou a novou komunikací, kdyby v chráněné oblasti Českého ráje byli ustanoveni inteligentní dozorcí s právem blokových pokut. Veliký význam přikládá také výchově školní mládeže k poznávání přírody a k chápání toho, co činí krajinu půvabnou a svéráznou; těší se, že by tu mohla najít uplatnění vzkríšená organizace Junáka. — Hlas doktora Jiřího Šolce podpírá a doplňuje to, nač jsme několikrát upozorňovali i v našem Zpravodaji. Ale od stesků a přání je bohužel daleká cesta k činům. Kdo začne?
- 10. května vyšlo první číslo obnoveného semilského týdeníku **Rozvoj**. Vydává ho ONV Semily, redaktorem je Josef Koucký. A co je zvláště sympatické, staronový týdeník nechce jen zaznamenávat současné události, ale svou úroveň značně zvýšil tím, že celá třetí strana je věnována kultuře a vlastivědě (řídí ji Josef V. Kučera). A tak s politováním můžeme konstatovat, že jičínský okres opět zůstal pozadu a s obnovou Předvoje nespěchá. Za úvahu ale stojí námět J. V. Kučery, otištěný v posledním čísle ZŠS, zda by nebylo

lepší netříštit síly a prostředky a vydávat společný časopis pro oba sousední okresy Jičín a Semily, které odedávna pocítují soudržnost — vzdýt Český ráj a Podkrkonoší jsou převážně části jejich území. Takto vzniklý týdeník by mohl mít úroveň i rozsah, které by navazovaly na bohaté časopisecké tradice kraje.

- **Sborník 60 let střední školy v Turnově** vydalo právě Sdružení rodičů a přátel SVVŠ Turnov pod redakcí Jar. Horáčka. Přináší články o historii turnovského školství (akad. malíř Karel Kinský), seznam učitelů a profesorů turnovské střední školy, historii spolku Studentstvo turnovské a studentského divadélka Kompas, seznam významných žáků a absolventů školy (sestavila prof. Jaroslava Jiskrová-Reinhartová, kterou známe z jejího působení na sobotecké škole — učila

zde počátkem 50. let), vzpomínky na zemřelé profesory dr. Vladimíra Veselého, Karla Zakouřila a Ludka Smutného, to vše doplněné ukázkami veršů a fotografiemi ze života školy. Nemohla by být tato publikace první vlašťovkou k obnově tradice výročních zpráv našich středních škol?

- **František Vetešík — literární pozůstalost.** Zpracoval dr. František Batha. Vydal Památník národního písemnictví, Praha 1966. Pro mnohé Sobofáky bude možná novinkou, že v Literárním archivu PNP v Praze se zachoval zlomek literární pozůstalosti soboteckého děkana Františka Matějoviče Vetešíka, který byl r. 1903 věnován Národnímu muzeu v Praze. Obsahuje několik rukopisných básní a překladů Vetešíkových a malou část jeho osobní korespondence.

Sobotecká všehochuť

- **Univ. prof. dr. Jan Kopecký** byl jmenován náměstkem ministra kultury a informací. Je to milé překvapení pro všechny kulturní pracovníky. K blahopřáním se připojujeme i my ze Sobotky, zvláště členové Recitačního studia Šrámkova domu, kteří vděčně vzpomínají, jak jim prof. Kopecký světlil k prvnímu uvedení svůj významný nále — Komedii o hvězdě, a jak se přičinil o televizní provedení této inscenace. Účastníci Šrámkových Sobotek zase mají v paměti jeho zasvěcené přednášky o tradicích našeho divadla. A tak Vám, vážený pane profesore, přejeme mnoho úspěchů ve Vaší nové odpovědné funkci a věříme, že na Sobotku nezapomenete.

- **Náchod** se stal 18. a 19. května opět po roční přestávce místem setkání recitačních souborů Východočeského kraje. Na „šeříkovou slavnost“ se sem sjely soubory ze Svítav, z České Třebové, Moravské Třebové, Havlíčkova Brodu, Broumova a Letohradu. Některé mají už dlouholetou tradici, jiné jsou začínající. Tím byl způsoben nestejný dojem z jejich vystoupení. Přesto se mladí přátelé poezie snažili ukázat obecnstvu to nejlepší a výsledkem byla všeobecná spokojenost s recitací i s pobytem v Náchodě. Líbil se i další program slavnosti spojený stejně jako loni s volbou „princezny šeříku“.

Setkání se zúčastnilo i Recitační studio Šrámkova domu ze Sobotky, které uvedlo Sloky z písně o Stříbrném větru a pozvalo všechny soubory na XII. Šrámkovu Sobotku. Účastníci slavnosti se těší, že i v příštím roce se stane Náchod místem jejich setkání. D. Fiedler

- **V rámci Libochovického kulturního léta** sehráli členové Divadla pro 160 z Ústí n. Lab. 18. května hru Fráni Šrámkova Měsíc nad řekou.

- **Šrámkovo Léto** je od května na repertoáru Mahenova divadla v Brně. Režii má M. Hynšt.

- **Ochotnický soubor Kolár v Mladé Boleslavi** nastudoval hru Fráni Šrámkova Léto. Uvedl ji již v Dobručce a v Mladé Boleslavi. Režii hry má Z. Kuna.

- **Chaty sa soboteckém koupališti** jsou opět na celou sezónu prodány. Polovinu kapacity si zajistil pro rekreaci svých zaměstnanců n. p. Bytex z Hlinska v Č., v dalších chatách budou trávit svou dovolenou pracovníci Ekonomického ústavu ČSAV z Prahy a ze Státní zkušebny dráhových kovů z Prahy.

- **Dětská pouť** při příležitosti letošního Mezinárodního dne dětí se konala v Sobotce na stadioně 2. června. Pořádala ji ZDŠ a SRPŠ za přispění dalších organizací. Sešlo se mnoho dětí větších i menších a přišli i někteří rodiče. Slavnostní zahájení v 8.30 hod. provedla „raketová posádka“ ze 3. třídy, která zazpívala několik písní a vypustila holubičku míru. Pak následovaly různé sportovní a zábavné soutěže, za které děti dostávaly odměny ve formě dukátů. Nejvíce zaujalo kousání koláče o závod, závody kočárků a koloběžek a ti odvážní se dokonce mohli svést na oslíkovi. Za dukáty si vítězové mohli „nakoupit“ cukrovinky, hračky atd. Přespolní žáci měli ve školní jídelně zajištěn zdarma oběd. Odpoledne následovalo fotbalové střetnutí žáků. Všem účastníkům se Dětský den líbil, děkují všem, kdož se o jeho zdar přičinili a těší se na další podobné akce.

M. Čepková - A. Čubanová

- **Místní skupina Československého červeného kříže** uskutečnila několik dalších zajímavých akcí. 16 května uskutečnila besedu s poslancem ONV Karolem Zimanem o sociálním zabezpečení, 30. května přednášku prof. Stanislava Balcara o jeho cestě do Holandska, doplněnou

množstvím barevných diapositivů, a 16. června zájezd na Kutnohorsko. Také obec Baráčekův v Sobotce podnikne 30. června zájezd na Zvíkov, Orlík a Svatou Horu.

- **Propagace památek a turistických zajímavostí** našeho kraje se dá dělat nejrůznějšími způsoby. Kromě tradičních brožurek, pohlednic, odznaků, přívěsků a různých upomínkových předmětů jsou nyní např. v prodeji utěrky se stylizovanou mapou památek Východočeského kraje a pohledy na nejznámější hrady východních Čech, mj. na Trosky. Cukrovar v Cerekvici n. L. zase vyrábí hygienické sedmigramové balení cukru pro restaurace a i na těchto balíčcích najdeme východočeské hrady a zámky, mezi nimi Kost.

- **15. a 16. června slavili v Markvarticích pouť.** Na pouťovou taneční zábavu 15. června si pozvali známou dechovou hudbu Švitorku za řízení kapelníka Vladimíra Adamského.

- **Nové jízdní řady ČSAD** byly na soboteckém náměstí vylepeny včas, ale podle nějakého záhadného systému: na tabuli visící na býv. soudní budově jsou jízdní řady čtyř linek zastoupeny dvakrát, zato tam nezbylo místo pro velmi frekventovanou trať Jičín—Kost. Jen čírou náhodou ji neobeznaly ale důvtipný turista objeví na stojanu u kašny. Proč taková skrývačka byla zavedena, vrtá mnoha lidem hlavou. Jinak se ale jičínský závod ČSAD ozval na naši dubnovou připomínku a chce ve spolupráci s MNV otázku vhodného umístění jízdních řadů brzy vyřešit. — Také Jednota se ozvala — místo dopisu hezky upravila výkladní skříně v domech 197 a 205.

- **Manželé Goetzovi**, naši krajané trvale bydlící v USA, navštívili letos opět svou starou vlast. Paní Marie Goetzová, roz. Kačková ze Sobotky, žije se svým mužem za mořem již od r. 1924, ale jak mohou, rádi se k nám vracejí. Letos se chtějí v Sobotce zdržet až do rodáckého sjezdu. Přejeme jim, aby u nás byli spokojeni a líbilo se jim zde.

- **Slavný sportovní klub S. K. Slavia Praha** oslavuje 70 let svého trvání. V jubilejních člancích se vzpomínalo i na slavné členy a příznivce klubu, mezi nimiž byl na čelném místě uváděn vrtvalet — akademický malíř Jan Špála, kterého sport inspiroval k mnoha výtvarným dílům.

- **Eduard Pergner** navštívil své rodné město 28. května a večer uspořádal v čítárně Střediskové knihovny improvizovaný autorský večírek při svíčkách. Na 50 přítomných slyšelo výběr ze starších i novějších jeho povídek a veršů a bylo zaujato jejich zajímavou interpretací.

- **Výstava v knihovně v Sobotce** od 19. května do 2. června se opět líbila všem návštěvníkům ze Sobotce, Jičínka i jedinud. Viděli jsme na ní díla jičínských výtvarníků Františka Zajíčka, Ivo Neslera a Petra Hebera — obrazy, intarsie, svícny atd. Na vernisáži promluvil PhMr. Vágnr ze Železnice. V dalších týdnech zde proběhla výstava nejlepších výtvarných prací žáků sobotecké ZDŠ a mateřské školy.

- **V Obecním domě v Praze** se konala od 13. května do 9. června výstava samostatů a bytových doplňků Františka Vokála ze Sobotky pod názvem Dřevo — kouzlo přírody. Proběhla za velké pozornosti návštěvníků a několik zpráv a fotografií z ní přinesl i tisk.

- **Do muzea na Humprechtě** věnoval domovní záklopu pan Milošlav Kratochvíl ze Zámostí. Pochází z roku 1788. Sobotecký archiv obohatil akad. malíř Karel Kinský několika pohlednicemi a regionálními časopisy, Dobromila

Hanušová ze Sobotky věnovala několik kompletních ročníků Věstníku soboteckého a Josef Vogner ze Sobotky několik historických knih o našem prvním odboji. Všem srdečně děkujeme. Zároveň upozorňujeme naše čtenáře, že vděčně přijímáme zvláště různé pohlednice z Českého ráje, kramářské písničky, modlitbičky a úplné ročníky i jednotlivá čísla starších krajevých novin a časopisů (Pojizerské listy, Hlas našeho venkova, Mladoboleslavské listy, Rodný kraj, Krakonoš a podobně). Pište na adresu redakce Zpravodaje.

● **Zajímavý dar zaslal Archivu Fráni Šrámka** v Sobotce dr. Vladimír Ruda z Liberce. Jsou to fotokopie povídek Fráni Šrámka Píseň prvního máje, V manévrech a Sylvestrovská noc, které vyšly r. 1910 v časopise Nový libercký kraj. Všechny byly pojaty do sbírky Patrouilly. Vystává otázka, zda Šrámkovy povídky nebyly přetiskovány i v jiných anarchistických a dělnických časopisech, např. na Mostecku. Krajané, pomozte pátrat!

● **Vztah Soboteka k Národnímu muzeu** v jeho počátcích je možno doplnit o zajímavou zprávu z Boleslavana, roč. 1861, str. 50—52, kde je článek o soboteckém graduálu. Píše se tam mj.: „Uvnitř na hřbetě té knihy bývaly pergaménové řízky, jež študující o prázdninách r. 1857 vytáhše zvěčnělému Václavu Hankovi poslali, který v nich latinský glossář (slovník) z konce 15. a počátku 16. století poznal.“ Václav Hanka byl dlouholetým bibliotékářem Národního muzea a pergaménové listky z vazby graduálu mu asi zanesl na prozkoumání pozdější primátor Prahy JUDr. Jindřich Šolc, který od mlada měl zájem o historii Sobotky a přístup k soboteckým archiváliím. S.

● **K článku Františka Kropáčka** v posledním čísle ZŠS podotýká, že při melioracích v Plakánku nevznikla škoda jen tím, že je ohrožena vzácná květena. Zapomíná se na to, že uvedené oblasti jsou důležitým vodním rezervuárem kraje a že každý zásah do vodního režimu těchto míst se vymstí našemu hospodářství v nejkratší době. Nesmíme zapomínat na to, že schopnost pískovců k držení vody je nepatrná a že popisovaná činnost státního statku může silně ovlivnit i přilehlé lesní porosty.

Dr. K. Samšíňák

● **Univ. prof. dr. Ladislav Hosák** se dožil 5. června 1968 sedmdesátin. Po smrti univ. prof. dr. J. V. Šimáka je nejvýznamnějším představitelem naší historické vlastivědy a na olomoucké univerzitě jí vychoval dlouhou řadu nadšených pracovníků. Ač Moravan, věnuje se i speciálně českým problémům a zabývá se důkladně také minulostí Podkrkonoší, o čemž svědčí řada článků v trutnovských periodikách Krkonoše-Podkrkonoší a Vlastivědná práce Trutnovska, které zásluhou jeho žáků mají vysokou úroveň.

● **Spisovatelé Františku Křelinovi**, rodáku z Podhradí u Jičína, bude 26. července pětadesát. K tomuto dni mu posíláme srdečné pozdravy tím radostnější, že se autor Hubených let, Puklého chrámu, Jalovčích strání atd. nedal zlomit několikaletým vězněním a mohl se, plně rehabilitován, vrátit ke své práci a pustit se do plnění nových literárních plánů. Snad si při svém jubileu i zavzpomíná na doby, kdy s Josefem Knapem a Janem Knobem přicházel do Sobotky, i na to, jak v roce Šrámkových šedesátin (1937) uváděl studentské představení Měsíce na řekou. — Přejeme Františku Křelinovi, aby jeho tvůrčí síla, podnětovaná novými zkušenostmi a prohloubená těžce získanou životní moudrostí, vytrvala ještě další hezkou řádku let.

● **Kulturní kalendář na červen:** 4. VI. 1933 se konal v Sobotce župní sjezd Baráčníků spojený s rozvinutím Špálava praporu sobotecké Obce. 6. VI. se dožil 65 let prof. Bohuslav Brejník, hořický vlastivědný pracovník a spolupracovník našeho Zpravodaje. 12. VI. 1938 zemřel sobotecký rodák ing. Rudolf Vondráček, rektor brněnské techniky. 14. VI. 1798 se narodil v Hodslavicích historik František Palacký, čestný občan Sobotky; o sto let později byla v Sobotce velká slavnost Palackého. 20. VI. 1898 se narodil v Sobotce Jaroslav Šulc, zakladatel Pěveckého sdružení severočeských učitelů v České Lípě. 25. VI. 1893 se v Sobotce konal slet sokolské župy Fügnerovy. 29. VI. 1878 vyhořel Humprecht. V červnu 1928 zanikl jičínský vlastivědný časopis Náš domov.

● **Kulturní kalendář na červenec:** 1. VII. 1953 byla v Sobotce celostátní premiéra filmu Měsíc nad řekou. 6. VII. 1928 byl v Libošovicích odhalen Bílkův pomník Mistra Jana Husa. 7. VII. 1938 zemřel v Jičíně sobotecký rodák JUDr. František Volf, přítel Jaroslava Vrchlického. 12. VII. 1938 zemřel sobotecký děkan a básník P. František Soukal. 13. VII. 1908 zemřel dlouholetý sobotecký starosta Václav Maštálka. 16. VII. 1773 se narodil v Hudlicích

národní buditel Josef Jungmann. 24. VII. 1913 byl jmenován čestným občanem Sobotky řídící učitel Antonín V. Sakař, historiograf města. 25. VII. 1866 se narodil pokrokový učitel Václav Medonos, který působil i na školách Soboteka. 30. VII. 1858 byl posvěcen nový sobotecký hřbitov. V červenci 1928 zřídilo Sdružení studujících soboteckých tenisový kurt u obecního domu v Sobotce. ● **Sobotectí jubilanti:** 95 let se dožívá 9. VII. Kateřina Kyzývátová ze Sobotky. 90 let oslaví 14. VII. Jindřich Slavík a 23. VII. Ludmila Kolesová ze Sobotky. 85 let se dožívají 15. VI. Františka Luštická a 23. VI. Anna Brožová ze Sobotky. 80 let bude 3. VII. Anně Svobodové ze Sobotky. 75 let oslaví 15. VI. Marie Lesáková, 27. VI. Anna Žofková a 22. VII. Marie Drholcová ze Sobotky. 70 let se dožívají 1. VI. Ladislav Helikar, 3. VI. Anna Baláková, 23. VI. Anna Hermanová a 11. VII. Božena Hofrichtrová ze Sobotky, 29. VII. Marie Čubanová z Lavic. 65 let oslaví 17. VI. Josef Javůrek ve Sobotce.

● **Sňatky:** 1. VI. uzavřeli sňatek na MNV v Sobotce Maruše Sosková z Mlázovic s ing. Vladimírem Šolcem ze Sobotky a Radmila Maštálková z Libuně s Jaromírem Švorcem ze Staňkovic Lhoty. Na Sychrově byli oddáni Květoslava Tůmová z Malechovic a Josef Najvirt z Jičína. 8. VI. uzavřeli v Sobotce sňatek Věra Šolcová ze Sobotky a Jan Macoun z Prahy; v Jičíně byli oddáni Alena Rulcová z Mrkvojed a Josef Hlavatý z Markvartic.

● **Profesor Bohuslav Řehák**, jičínský rodák, který tam také dlouhá léta působil na učitelském Raisově ústavu (přednášel přírodopis), zemřel 26. XII. 1967. Byl významným skautským funkcionářem a jako župní náčelník pomáhal aktivně při zakládání skautinku v Sobotce roku 1937. Napsal rovněž řadu příruček a učebnic, nyní vychází posmrtně jeho poslední knížka Vycházky do přírody.

● **Ladislav Kadava**, dlouholetý profesor Střední ekonomické školy v Turnově, zemřel náhle 12. května ve věku 56 let. Byl autorem mnoha turistických brožur o Turnovsku, Maloskalsku, o Hrubé Skále, Valdštejně atd. Organizoval četné literární vlastivědné zájezdy po okolí ať již se svými žáky nebo jako spolupracovník Vzorné městské knihovny v Turnově. Několikrát směřovaly tyto zájezdy i na Sobotcecko. Jeho poslední brožura již tedy vyjde v těchto dnech posmrtně...

● **Úmrtí v květnu:** 1. V. Josef Kocourek ze Zajakur ve věku 91 let. 2. V. Marta Havelková ze Sobotky ve věku 68 let. 3. V. Františka Svobodová z Markvartic ve věku 76 let. 6. V. Eduard Svoboda z Dobšic ve věku 77 let. 9. V. Františka Kudrnáčová z Malé Lhoty ve věku 75 let. 11. V. Marie Mlejnková z Rytířovy Lhoty ve věku 62 let. 13. V. Josef Semecký z Drštěkryjí ve věku 60 let. 20. V. Ludvík Baraňák z Čalovic ve věku 66 let. 22. V. Ladislav Brixí z Podkostí ve věku 85 let. 23. V. Anna Patková ze Železnice ve věku 75 let. 25. V. Josef Valkoun z Netolice ve věku 70 let. 30. V. Jiří Volf z Kdanic ve věku 29 let. 31. V. Kateřina Šoltysová z Rovně ve věku 85 let.

● **Poslední výsledky soboteckých fotbalistů:** v květnu prohráli v přátelském utkání s Autoškodou Mladá Boleslav B 2:4; v mistrovských zápasech porazili Hostinné 1:0, remizovali s Jilemnicí 1:1 a prohráli s Duklou Jičín B 1:4. 2. června prohráli v Milíčevsi 0:1 a pak už čekala poslední dvě střetnutí s Novou Pakou a se Žacléřem. Zhodnocení celé jarní sezóny nám slíbil trenér Milan Málek do příštího čísla.

● **Před pěti lety** vyšlo 1. číslo Zpravodaje Šrámkovy Sobotky. Bylo to někdy v červnu 1964 na organizační schůzce přípravného výboru VIII. Šrámkovy Sobotky, kdy tehdejší ředitel jičínského Osvětového domu Jirka Štál navrhl, aby se v průběhu slavnostního týdne vydávaly letáčky s programem. A tak 28. června 1964 „vychrlil“ cyklostyl MNV v Sobotce první číslo. Zpravodaj pak vycházel každý den a protože si našel čtenáře, začal od září vycházet pravidelně měsíčně. V dalších dvou letech nám ho již rozmnožoval pan Steiner se svými spolupracovníky v Mladé Boleslavi a nyní vychází již druhým rokem tištěný v Turnově, a dosáhl nákladu 1100 výtisků. Kromě čtenářů má i mnoho obětavých spolupracovníků a dopisovatelů, jimž znovu děkujeme za vše, co pro ZŠS udělali. Více si o Zpravodaji a jeho dalších plánech řekneme koncem tohoto ročníku.

● **Další číslo ZŠS** vyjde koncem srpna k rodáckému sjezdu. Ve dnech XII. Šrámkovy Sobotky budeme vydávat pro účastníky slavnostního týdne opět cyklostylovaný denní Zpravodaj, který budou občané mít k dispozici v Knize. Z pravidelných mimosoboteckých odběratelů ZŠS ho zašleme těm, kteří si napsali o zaslání loňského, a dalším, kteří si o něj napíší.

*Celostátní soutěž
posluchačů pedagogických fakult*

XII. ŠRÁMKOVA SOBOTKA

Schola ludus / Škola na jevišti

RECITACE, DRAMATIZACE, DIVADLO JAKO VYUČOVACÍ A VÝCHOVNÝ PROSTŘEDEK

*„Také jsem radil hned od začátku, aby byly zavedeny nějaké divadelní hry, poněvadž mám jisté zkušenosti, že není účinnějšího prostředku k vypuzení malátnosti a vzbuzení čilosti.“
J. A. Komenský, Vlastní životopis*

30. června – 6. července 1968

30. 6. Zahájení —

národní umělkyně JARMILA GLAZAROVÁ
Vyhlášení výsledku literární soutěže ŠS 1968
Josef Plavec „sobotecký triptych“ — první provedení písňové skladby (na text J. Boudýše), věnované ŠS

Dopolední semináře

1. 7. Dr. Jan Port, Komenského schola ludus
2. 7. Eva Machková, (ÚDLUT), Dnešní stav výchovy dramatem v zahraničí
4. 7. Univ. prof. dr. Felix Vodička, Nové pojetí literární výchovy.
Rozpravu řídí V. Kamelský, (KPÚ Praha)
5. 7. Škola na jevišti u nás, její možnosti a druhy.
Diskuse se zástupci pedagogických fakult, Výzkumného ústavu pedagogického v Praze, Čs. rozhlasu a televize a se členy ústředních soutěžních porot
6. 7. MUDr. Jiří Pětivoký, (ÚNZ NVP), Literární umění v léčbě nemocných dětí

Večerní a jiné pořady

30. 6. Poetické odpoledne na soboteckých prostranstvích. Vítězní recitátoři a soubory Východočeského kraje. „Jsi odpovědný za svou růži“ — tři filmové básně rež. Miro Bernata
1. 7. Divadelní představení dětského souboru ze Svitav
2. 7. Rakovnická vánoční hra — RSSD; flétnový koncert Evy Dolákové
3. 7. Kramářské písně — repríza představení v pražské Viole — soubor KRUH
4. 7. Slavnostní večer posluchačů českých a slovenských pedagogických fakult
5. 7. Večer PNP — soubor Opera antiqua Bohemica Strahoviensis, Barokní latinská a česká opera (F. X. Brixí, J. A. Benda, K. J. Loos)
6. 7. Beseda o knize A. de Saint-Exupéryho Malý princ (ve střediskové knihovně)

ODPOLEDNÍ VYCHÁZKY PO ČESKÉM RÁJI; 3. 7. CELODENNÍ TEMATICKÝ VÝLET — vede V. Kamelský
SOUBĚŽNĚ: celostátní soutěž pedagogických fakult v uměleckém přednesu, seminář KOS o recitaci (29. 6.—3. 7.)
Informace podává MNV v Sobotce